

SLOVENSKI JADRAN

LETO III, ŠTEV. 18

Koper, petek 30. aprila 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

OB 1. MAJU

Tudi letos praznujemo 1. maj v znamenju novih zmag v izgradnji socializma. Nove tovarne, uklenjene nove prirodne sile, ki bodo po volji delovnih ljudi poganjale stroje in s tem lajšale napore proizvajalcev, nove stavbe za stanovanja, številni kulturni domovi, vse boljši materialni pogoji za oddih in zabavo, nova spoznanja in nove izkušnje, vse to so posamezne bitke za cilj. Ko slavimo Praznik dela, moramo povedati, da zgraditi materialne pogoje za socialistično družbeno ureditev in odnose nikakor ni lahka naloga niti stvar, ki zraste preko noči ali nastane brez velikih naporov. Prav tako se take naloge zmorejo le s kolektivnim naporom vseh delovnih sil naše družbene skupnosti, ki se zaveda smotra in spoznava ter išče sredstva v borbi za ta cilj.

Letošnji 1. maj praznujemo v znamenju novih perspektiv razvoja Slovenske Istre in njene prihodnosti, v katero smo verjeli in se tako odločno borili zanjo. Sovražnik se sicer še potika okrog, še rovari, straži, podplačuje, licitira, toda postaja nemočen spriču enotnosti in odločnosti naših narodov. To so etape bitke za našo nacionalno in socialno osvoboditev, za združitev vseh delov naše zemlje, ki bo trajala tako dolgo, dokler ne bodo odpravljene vse krivične odločitve in zapostavljanje naših pravic. To je proces, to je dolgotrajna borba, ki ne sme utrujati, ampak prihodnosti duha kljubovalnosti in vere v prihodnost.

Nihče na svetu ne more napisati o 1. maju tako lepih strani, kot jih lahko napišejo delovni ljudje Jugoslavije, a zlasti Slovenskega Primorja in Istre. To so spomini na zmagovalne dni, ko je stoletni zatiralec in sovražnik položil orožje pred zmagovito vojsko slovenskega in jugoslovanskega narodov. To so dnevi osvoboditve v širokem smislu besede, ki je žarelo in žari z obrazov nekdanjih hlapcev in brezpravnih ljudi, ki so vedno verovali in zaupali v svoje lastne sile in v zmago pravice. To so dnevi osvoboditve dela, ko »ne frak ne talar« ne bosta krojila usode naših narodov in delila pravice. Delovni človek je postal sam kovač svoje sreče in svoje bodočnosti. 1. maj 1945 je bil za nekdanjo »Venezio Giulio« doživetje, ki ga mnogi borci niso dočakali, doživetje, ki je celo življenje.

In tej zmagi so se pridružile druge na fronti obnove porušene in požgane domovine, na fronti borbe za socializem. Koliko časa bo trajala ta borba, se sprašujejo malodušneži in taki, ki sploh niso na fronti. Toliko časa, kolikor traja življenje, ona je samo življenje. In prav ti napor, ti spopadi s preteklostjo, ta napetost, ta preizkušnja sredstev za boj daje smisel za življenje. In vsak dan lepše in večje so zmagi naših delovnih ljudi. Zasnove socialistične družbene ureditve so že uklenile vse delovne roke in vsako poštono misel, da dela in snuje za skupnost, da snuje, ustvarja in odloča pri delitvi ustvarjenih dobrin.

Vero v sposobnost delavskega samoupravljanja opravičujejo že dosedanjí uspehi v proizvodnji in upravljanju družbenih sredstev. Razvija-

joča se socialistična zavest delovnih ljudi briše ostanke preteklosti, zastarele miselnosti in privzgojene poglede. V procesu proizvodnje nastajajo novi družbeni odnosi, ki temeljijo na skupnih sredstvih proizvodnje. Naš delovni človek ne prodaja več svoje delovne sile lastniku podjetja, iz mezdnega delavca je postal gospodar. Njegova naloga je postati dober gospodar tako, da bo čimprej zmagal tudi v gospodarski borbi z razvitimi deželami, da prehiti zamujeno, odpravi podedovano zaostalost ter dokaže tudi na tem področju svojo sposobnost nespornega zmagovalca. To je njegova prihodnost. Nihče mu te zmage ne bo mogel prepričati.

Zato pa se zbirajo okrog naše domovine sovražniki socialistične družbene ureditve, kajti vedo, da se tu porajajo klice nečesa, ki ima bodočnost in ki pomeni konec privilegijev, izkoriščanja in zatiranja ter neenakopravnosti med narodi. In ti sovražniki nam morajo biti vzpodbude v borbi in dokaz, da je pot, ki jo hodimo, pravilna. Prav zato je slej ko prej enotnost delavskega razreda in vseh delovnih ljudi nenadomestljiv element te borbe in pogoj vsakega uspeha. Zveza komunistov in Socialistična zveza delovnih ljudi, ki sta z uspehom vodili naše delovne ljudi iz bitke v bitko do zmage nad okupatorjem in naprej do zmage nad državnim birokratizmom, naj Zvezo vseh delovnih ljudi še bolj cementirata ter jo usposabljata za nadaljnje boje za svobodo človeka in svobodo človeštva.

1. maj je praznik vseh delovnih ljudi in je praznik dela. Mlajši naj nikar ne mislijo, da smejo delavci povsod razobešati rdeče zastave in se vseliti uspehovi svojega dela. Še deset let ni od tega, ko je tudi pri nas rdeča zastava pa tudi rdeča zvezda najbolj zastakala vse, ki so delovne ljudi izkoriščali in sovražili. In ko so se v letih okupacije tu in tam v največji tajnosti dvigali mlajši in slavoloki z rdečo ali slovensko zastavo, je potem romalo v zapore daleč naokrog vse, kar je ljubilo svojo rodno zemljo in svobodo dela. Nadalje imamo še danes v posmeh vsemu naprednemu človeštvu takorekoč v sredini Evrope klerofašistično vladavino najbolj krutega zatiranja, kjer je delo predmet zasmehovanja in svoboda delovnega človeka sen in stvar novih borb in žrtev v prihodnost. Prav tako v deželah atomskih bomb kruto preganjajo in zatirajo vse tiste delavce, ki dvigajo glas po svobodi, kar spada bolj v srednji vek, v čase, ko so napredne ljudi sežigali na grmadi.

Ko se veselimo svojih uspehov in slavimo delavski praznik, ne smemo pozabiti na svojo internacionalistično dolžnost, ki smo jo že tolikokrat izpovedali, da pomagamo zatiranim in moralno podprmo prizadevanja vseh delovnih ljudi v borbi za osvoboditev. Naša največja pomoč in prispevek je v tem, da s povečanimi naporu ustvarjamo materialne osnove socializma in da s praktičnim primerom pokažemo nastajajoče nove socialistične družbene odnose med ljudmi. J. B.

Ljudska oblast posveča veliko pozornost razvoju ribje industrije v koprskem okraju. Samo lani in letos so investirali za modernizacijo tovarniških naprav v Izoli okrog 120 milijonov deviznih dinarjev. V tovarni Ampelea v Izoli je že začela obratovati naprava za polnavtomatsko predelavo rib za ribje konzerve, v tovarni Arrigoni pa so oskrbeli naprave za predelavo sadja in zelenjave. Tu bodo posvetili posebno pozornost izdelavi paradiznikove meze in soka, ki bo v naši državi prvi tovrstni produkt, hkrati pa tudi važen izvozni artikel. Predvidevajo, da bodo nove naprave v tovarni Arrigoni začele obratovati pred glavno sezono paradiznikov, to je v juliju.

Letos se je tudi zelo povečala skrb ljudske oblasti za ribištvo koprškega okraja. V prejšnjih letih je ribiška flota koprškega zaliva oskrbovala domačo ribjo industrijo komaj z okrog 30% zmogljivosti tovarn, letos pa se bo z novimi investicijami za ladje in z lovom

na odprtem morju v vodah Dalmacije lov povečal za 100%. Razen tega bodo posvetili še posebno pozornost transportu rib s hladilnimi ladjami in hladilnimi kamioni in oskrbovanju ribiške flote z zadostnimi količinami ledu. Z realizacijo vseh teh ukrepov bodo dobile naše tovarne ribje industrije večje količine kakovostnih rib.

Z lovom na odprtem morju v jadranskih vodah, ki se začne že prve dni aprila, bodo tovarne ribje industrije v koprskem okraju lahko normalno obratovale in začele sezono predelave rib okrog dva meseca prej, kakor je bilo to običajno v zadnjih letih. S tem bomo delno rešili tudi problem zaposlitve delovne sile v ribji industriji, zlasti še, ker bo precej ljudi zaposlenih s predelavo sadja in zelenjave v poletnih mesecih.

Naša slika prikazuje delavke pri čiščenju rib v eni izmed tovarnih ribje industrije v koprskem okraju.

Bralcem, sodelavcem in prijateljem želimo veselo praznovanje 1. maja!

Priprave za borbo proti toči na Zgornjem Vipavskem

Vsako leto je toča prizadejala našim vinogradnikom veliko škodo, kar se je potem poznalo pri gospodarstvu. Da bi se tem elementarnim nesrečam izognili, so lani v Brdih postavili obrambne postaje proti toči. Letos so začeli postavljati podobne postaje tudi na Zgornjem Vipavskem. Organizacijo teh postaj vodi prof. Reja. Po vaseh revirja Vipava, Štjak in Vrabče so imeli tozadnevne sestanke. Obrambne postaje bodo postavili po gričih blizu vasi, da bodo lahko ob prvih znakih nevihte takoj stopili v akcijo.

Za postavitev teh postaj bodo potrebna tudi denarna sredstva. Najprimerneje bi bilo, da bi vsak vinogradnik prispeval po številu trt, ki jih poseduje. S postavitvijo teh postaj bo odstranjen večni strah pred točo, ki je tolikokrat klestila in uničevala polja in vinograde.

Ce primerjamo škodo, ki jo je toča leto za leto napravljala našim vinogradnikom in poljedelcem, pridemo do zaključka, da se bodo znaki za postavitev obrambnih postaj dobro obrestovali. Lani je prvič padala toča že 25. maja, v poletnih mesecih pa še dvakrat. Napravila je za več milijonov din škodo. Ponekod se bo ta škoda še letos odražala v manjšem pridelku. Prav zato so kmetje z veseljem pozdravili postavljanje obrambnih postaj in akcijo tudi podprli.

Vojna vihra, hude zime in druge neizgovorne, so vplivale tudi na zmanjšanje števila trt in sadnega drevja. Sedaj so to že izravnali. Traktorji so pripomogli, da so nasadili precej novih vinogradov in sadovnjakov. Lani so na območju občine Vipava zrigolali nad 20 hektarjev zemljišča za nove vinograde. Letošnjo zimo je podjetje za obnovo vinogradov iz Sempetra pri Gorici zrigolalo nekaj manj kot lani. Traktoristi so že več kot mesec dni na Zgornjem Vipavskem. Zdaj orjejo na sektorju Podraga, kjer bodo morda zaključili za letošnje sajenje. Nekateri Podražani, ki bi že lansko leto radi orali in posadili trte, se vprašujejo, zakaj se je letos oranje podražilo za 40 din za kvadratni meter? Ze lani so se bili prijavi za oranje, pa so traktoristi nenadoma odšli s traktorjem

Nejevoljno se bo znova sklonil nad zemljo in ril dalje, da bi še več ne zamudil z delom.

Letošnja pomlad je res muhasta. Le prvi dan pomladi je bil lep, nato se je vreme zopet skisalo in je nastopil mraz. Prejšnji teden je na Čavnu celo zametlo. Kaj podobnega se ni dogodilo že več desetletij.

Do 20. marca bi bil moral biti vsajen že ves krompir. Redki so ga do takrat vsadili. Nekateri ga sadijo sedaj, ko bi morala biti vsejana že koruza. Večina kmetov je šele v teh dneh zorala njivo za koruzo.

Trda bo letos tudi za sadje. Slana, ki je bila močna zlasti v okolici Volčjedrage, je uničila precej češnjevega in hruškovega cvetja. Nekaj so si sadjarji pomagali s kurjenjem kresov ob sadovnjakih.

Kmetje vsak teden kupijo kak časopis. V njem berejo, da Amerikanci mečejo atomske bombe in pravijo:

»Da, da, prav atomska bomba je kriva, da je vreme tako.«

S. Pečin

Za lepši izgled Sežane

Te dni je predsednik sežanske mestne občine sklical sestanek predstavnikov ustanov in podjetij, na katerem so se pogovorili, kako bi organizirali prostovoljno delo za olepševanje Sežane. Sklenili so, da bodo vsa podjetja in ustanove zaposlile v tej spodbudni akciji po nekoliko prostovoljcev, ki bodo zasukali rokave in se spravili nad ruševine in podrtije, ki že dalje časa zamažajo, da bi se jih kdo usmilil in jih spravil tja, kamor spadajo. Zaradi skromnih proračunskih možnosti in ogromnih investicijskih potreb sežanska občina nikakor ne zmore sredstev, da bi s plačo delovno silo očistila mesto takih primerov, kakor je na primer nekdanja Guličeva hiša, v kateri je bivala nesojena Levstikova ljubezen Franja Koširjeva, pozneje gospa Guličeva. Ta stavba je bila po vsem videzu prepuščena zobu časa, da jo izgleda do kraja in ni čuda, da so se tuji spraševali, če ni morda ta podrtija kak zgodovinski

Postojna

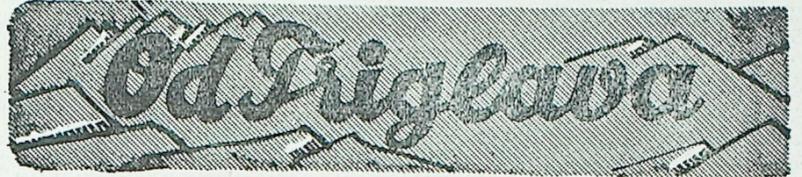
Postojnska dijaška mladina se poleg šole udeležuje tudi v drugih panogah. Dramska družina, ki je bila ustanovljena pred kratkim, že študira francosko komedijo »Dnevi naše sreče«, ki jo bo uprizorila ob zaključku šolskega leta. Premiera bo mogoče kdaj preje.

Dvakrat na teden se v prostorih Dijaškega doma zbera dijak gimnazije in gojenci Vajenske šole, kjer poslušajo predavanja o padalstvu. Ta tečaj obiskuje tudi nekaj dijakinj in kažejo toliko poguma, da bodo tudi skakale. Sedaj, ko so se začeli topli dnevi, bodo šli tudi na letališče v Rakitnik, kjer jim bo predavatelj praktično pokazal, kako je treba ravnati s padalom in jih opozoril na nevarnosti. Čez dober mesec jih bomo že videli skakati.

Dijaška mladina bo uredila park na železniški postaji. Vsak dijak bo napravil nekaj ur prostovoljnega dela, kar bo pripomoglo, da bo park prej urejen. Turisti, ki prihajajo v Postojno, bodo tako dobili lepe vtise že takoj ob izstopu z vlaka.

Poleg tega pa se dijaška mladina pripravlja še na mladinski festival in udeležuje v športu.

—ča—

CERKNO

Priznanje vestnemu in požrtvovalnemu šoferju

Po navadi v dnevnem časopisu vedno le grajajo šoferje in njihove spremljevalce. Mnogo pa jih je, ki so vredni tudi polnega priznanja potnikov. Tako sta tudi šofer Janez Pagon in konduktor Kovač France na avtobusni progi Ljubljana—Cerkno zaslužila vso pohvalo in priznanje prebivalstva cerkljanske kotline in Poljanske doline.

Ko je bila v juliju 1948. leta odprta redna avtobusna proga Cerkno—Ljubljana po T. janski dolini, smo Cerkljani dobili najbližjo zvezo z Ljubljano. Sedaj lahko svoje opravke uredimo in smo isti dan tudi že doma. Pred tem pa smo

ljana. Vendar ni v minuli zimi izostala niti ena vožnja. Marsikatera lažja proga je imela kak dan izostanka. Oba, šofer Janez in konduktor France, sta se v zgodnjih jutranjih urah borila z zaledenelo cesto ter jo posipavala s peskom in žaganjem, ki sta ga vedno imela s seboj na avtobusu.

Avtobus je prihajal v Ljubljano redno vsak dan. Imel je le nekajkrat manjšo zamudo. Šofer Janez in konduktor France nas tako že sedmo leto varno in redno prevažata v Ljubljano in nazaj. Zato jima v imenu potnikov iz Cerkljanske in Poljanske doline izrekamo polno zahvalo in priznanje ter želimo, da bi nas v naše zadovoljstvo vozila še mnogo let. Prepričani pa smo, da ju ceni tudi njihov delovni kolektiv. Potnik.

Dopis iz Pivke

V Vašem cenjenem in priljubljenem časopisu smo brali razne članke, ki so obravnavali neurejene zadeve našega kraja. Tako želimo tu ponovno opozoriti merodajne, a odgovorne osebe in ustanove.

Pričenja se turistična sezona. Kakšen vtis bo odnesel turist iz našega kraja? Poudarjamo ravno iz našega kraja, ker je vsak tak nujno opozorjen na hud cestni ovinek, saj ga vsak skoraj prečka, ker ni predhodno opozorjen nanj.

Velikokrat smo tudi brali o pokopališču borcev za svobodo, ki so zadnje dneve pred osvoboditvijo žrtvovali svoja mlada življenja. Na nam v čast takšno, kakršno je. Pokojni junaki so menda zaslužili več naše vabljenosti. Imeli smo že priliko brati na tem mestu, da bi lahko ostanki pokojnih junakov našli dostojno mesto za spomenikom padlih borcev.

Turisti, ki jih bo letos še več kot lani, bodo čudno gledali na vrtiče ob železniških hišah. Zakaj bi ne napravili vsa: etnotno ograjo?

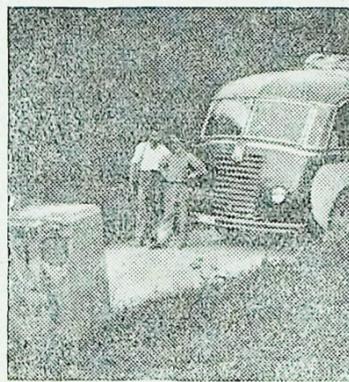
Posebno pa bodo tuji »vzradoščeni« nad podrtinami bivše Domiceljeve žage. Menda je sedaj to v posesti občine. Upamo, da bo to podrtje zraslo. Ob tem prostoru pa naj bi zasadila sadno ali kako drugo drevje.

Imamo še veliko takih reči, ki nas težijo, in si želimo, da jih spravimo v pravi red. Treba je le pričeti. Poglejmo za enkrat, kako smo le uredili naš skromen vodovod, pa čeprav bi se nam vse skupaj kmalu utonilo zaradi prevlelike vneve vvele strokovnjakov.

Ž. M.

ŠAH

Moštvo Kopra je v nedeljo gostovalo v Izoli in izgubilo srečanje s 3:5. Čeprav so Koprčani nastopili v oslABLJENI postavi, predstavlja rezultat za Izolo vsekakor lep uspeh.

Šofer Pagon Janez in sprevodnik Kovač France pred avtobusom

morali biti na poti tudi za kratek opravke dva dni in dve ali celo tri noči. Potovali smo preko Mosta na Soči ali Idrije in Logatca.

Proga Ljubljana—Cerkno je precej dolga (65 km) in zelo težavna. Saj se iz Cerknega dviga po 7 km dolgem klancu in ostrih serpentinah za okoli 500 m, nato pa se na drugi strani zopet strmo spušča navzdol v dolino. Na poti za Sovodenj prekoraci nekdanjo krivično slovensko-italijansko mejo.

Tu je potreben dober, izkušen in požrtvovalen šofer in dobro vozilo, na katerega mora skrbno paziti, posebno glede zavor in ostalega mehanizma, od katerega je odvisna varna vožnja potnikov. Potreben je vsakodnevni točen pregled po naporni vožnji iz Ljubljane v Cerkno, kjer je matična postaja.

Vendar smo imeli posebno srečo, da smo dobili šoferja, ki odgovarja vsem naštetim zahtevanim vrlinam, ki je kos vsem nalogam in težavam, na katere naleti med vožnjo na tej progi. To je šofer Pagon Janez, ki je tudi član upravnega odbora svojega podjetja.

S konduktorjem Francetom Kovačem sta se minulo zimo borila s snegom, posebno pa še z ledom, ki je bil prav to zimo največji sovražnik težkim avtobusnim progam, takim, kot je proga Cerkno—Ljub-

mogočni »Ristorante«. V prostorih sedanje knjižnice nameravajo, kakor zvezmo, urediti kavarno, ki jo Sežana tako pogreša. V dvorišču Mohorčičeve restavracije pa že stoji kabina, iz katere bodo na platno projektirali filme. Pravijo, da bo že s 1. majem imela Sežana svoj letni kino. Morda bi bilo prav, da bi čimprej začeli tudi adaptirati bivšo tovarno pleterni, kjer bi se nedvomno dalo urediti več stanovanj. J.

Ankaran - Valdoltra

Na večer trinajste obletnice ustanovitve OF se je naše prebivalstvo zbralo v Turistu, kjer je bila lepa proslava. Po več letih je bil zopet med nami tov. Mario Abram, ki je imel slavnostni govor. Hvaležni smo mu, ker nam je tako lepo in toplo orisal slavno pot Osvobodilne fronte, ki je še vedno voditeljica pri našem delu. Spomnil se je tudi Borisa Kidriča, ki je bil eden glavnih ustanoviteljev OF.

Po govoru so nastopili učenci slovenske in italijanske osnovne šole in mali iz otroškega vrta. Zanimiv spored je bil v celoti posvečen velikemu prazniku. Mladini je v veliko zadoščanje, da se je lahko oddolžila ustanoviteljem OF in našim borcem, ki so doprinesli toliko žrtev. Lepa proslava je bila zaključena s predvajanjem zanimivega filma. G. L.

Goriška Brda

V mali obmejni vasi Golo brdo so te dni dogradili novo šolo, ki jo bodo slovesno odprli Prvega maja.

Pri gradnji šole so vaščani pogostoma priskočili na pomoč gradbenemu podjetju in tako tudi s svoje strani pripomogli, da pridejo do svoje šole.

Ob otvoritvi šole, ki bo združena s prvomajsko proslavo, bo v vasi več kulturnih in drugih prireditev.

Ljudski odbor občine

ČRNI KAL

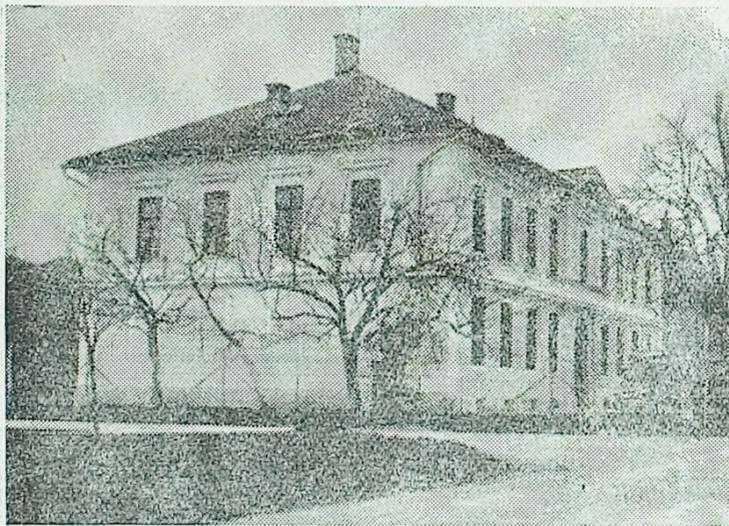
čestita

svojim občanom
in vsemu delovnemu
ljudstvu ob prazniku
1. maja

KMETIJSKA ZADRUGA MAREZICE

čestita k Prvemu maju vsem delovnim kolektivom in zadrugi ter želi še mnogo zmag pri izgradnji socializma.

Osnovna šola v Igavasi v Loški dolini

vred na ukaz vodstva podjetja. Pustili so ljudi z upanjem, da se bodo vrnili pozimi.

Letošnja huda zima je uničila veliko število trt, zato so kmetje prisiljeni, da izorjejo čimveč površin za nasaditev novih.

★

SKUD »Drago Bajc« iz Vipave je v nedeljo ob zelo lepi odski sceniriji in v režiji Vike Samsa odigral štiridejansko »Zaklad«. Velika dvorana v zadrugi domu je bila skoro napolnjena. Vsi igralci so svoje vloge dobro odigrali. Odlična sta bila Jožef Božič v vlogi Pehača — oderuha in goljufa ter Elka Šček v vlogi Maide. Dobri so bili tudi Jeri a, Štefan, Lipe, Rovani in ostali.

Vsem igralcem moramo izreči priznanje in želimo, da bi nam kmalu prikazali še kaj podobnega.

Tr

★

Ce vprašate vipavskega kmeta, ki pod sivim Čavnom rije po trdi zemlji, kako gre, bo njegov odgovor kaj kratek:

»Ah, nič, slabo. Mraz se je zavlekel in s tem tudi delo.«

V Dekanih že dela tovarna ključavnic

V naši občini imamo tovarno ključavnic z imenom »Lama«. Tovarna izdeluje ključavnice 35 vrst. Z obratovanjem je začela v decembru lani v zadružnem domu v Dekanih. Začetek je bil skromen, saj so delale samo štiri ženske in en mojster. Danes zaposluje tovarna že 36 ljudi in bo v maju vzela na delo še nadaljnjih 15 žensk.

Sedaj zaposlene ženske bodo v prihodnje postale vodilna sila v novi tovarni, ki jo bodo začeli graditi v maju. Na delo bodo sprejeli večje število nekvalificirane ženske delovne sile, ki se bodo pod vodstvom sedanjih usposabljalce za dobre delavke. Kolektiv ima že sedaj svoj upravni odbor in sindikalno organizacijo. Ta je že priredila nekaj sindikalnih predavanj o vlogi sindikatov.

Sedaj se delovni kolektiv bori s težavami, ki so neogibne, dokler ne bo zgrajeno poslopje nove tovarne. Občuti se pomanjkanje strokovne delovne sile. Težko je tudi za stanovanje, ker v Dekanih nimajo za to primernih prostorov. Prenočišča morajo iskati v mestu, kar pa nalaga precejšnja bremena mlademu kolektivu. Težave imajo tudi z nabavo jeklenega materiala in železa, ker tovarna ni bila planirana pri posameznih železarnah.

Izdelki nove tovarne so kvalitetni in trg zelo povprašuje po njih. Obstajajo celo možnosti za izvoz.

Ta tovarna je za našo občino velika pridobitev, ker bo v njej zaposlenih večje število žensk, ki so bile nekaj prisiljene hoditi v Trst in tam opravljati poniževalna dela suizkinj in peric. Če so še bolj vestno opravljale svoje delo, niso za to nikoli dobile nobenega priznanja. Največkrat so jim tržaške »gospice« dale za nameček prezirljivo besedo. Pri nas smo dokončno pometli s tistimi, ki so prezirali in zaničevali delovnega človeka.

T. V.

Razgibano kulturno-prosvetno življenje v Borštu

V nedeljo smo imeli lepo proslavo ob trinajsti obletnici ustanovitve OF. Ljudje so z zanimanjem in pozornostjo poslušali referat o vlogi in pomenu OF med narodnoosvobodilno borbo. Po referatu je dramska družina uprizorila Klopčičevo igro »Mati«, nato sta nastopila pevski zbor in godba.

Rojstni dan maršala Tita bomo dostojno proslavili. Dramska družina pripravlja B. Nušiča »Narodni poslanec«, pevski zbor in godba pridno vadita več novih pesmi in godbenih točk. Mladina redno hodi ob večerih na vaje, ki jih vodi kolektiv učiteljev. Čeprav je od dnevnega dela na polju že utrujena, se ji vendar ne mudi domov. Zato za služi polno priznanje. Ob tej priložnosti bomo slavnostno odprli združni dom.

V kulturno-prosvetnem delu je sedaj vključenih nad 60 mladincev in mladink, dramska skupina šteje 21 članov, godba 26 članov, mešani pevski zbor pa 18 članov. Ustanovili smo telesno-vzgojno društvo »Partizan«. Društvo šteje 58 članov in so vanje vključeni tudi iz vasi Glem in Labor. Prvega maja se bodo pomerili v odbojki v Marezigah. Že se pripravljamo na mladinski festival in bomo takrat dokazali, kaj zmora mladina iz oddaljenih vasi.

M

Iz Loške Doline

V nedeljo je bil II. občni zbor Turističnega društva Loške doline. Društvo si je ob ustanovitvi zadalo velike naloge in jih je večinoma izpolnilo. Začelo je z urejevanjem slovite Križne jame, člani pa so markirali pot na notranjski Snežnik in izsekali pot med prtiličnim borom v dolžini treh km. Izdali so 12 različnih vrst razglednic Loške doline, vzdali 14 kačipotov, nabavili en šotor za taborenje ter s predavanji in vzgledi vplivali pri olepševanju domov.

V novi odbor so bili izvoljeni skoro vsi stari člani. Zelimo, da bi bilo tudi tekoče leto tako plodovito.

Agilni predsednik okrajnega šahovskega odbora dr. Lippei je odigral v Starem trgu simultanko na 23 deskah. Dobil je 17 partij, dve je remiziral in štiri izgubil. Zmagali so: Vinko in Franc Turšič, Polde Zakrajšek in Ludvik Sterle, remizirala pa sta: Anton Avsec in Stupirah. Dr. Lippei je zmagovalce nagradil s knjigami, njemu pa je Šahovski klub Stari trg za njegovo delo in pomoč podaril lično šahovsko mizico.

Vito

V Herpeljah nastaja prva industrija

Preurejevanje bivšega dijaškega doma v Herpeljah—Kozini je v glavnem končano. Že v mesecu maju se bo v nove prostore preselila Tovarna steklene galanterije iz Sežane. V nozem podjetju bodo najprej izdelovali bižuterijske predmete, kakor biserne ovratnice in gumbe ter ostalo okrasno blago, pozneje pa se bo sem preselil še oddelek za proizvodnjo polištenih ročajev, steklenih gumbov in signalnih stekel.

Ureditev tega podjetja v Herpeljah je velikega pomena in važna pridobitev za ta pasivni predel, kjer je na razpolago obilo delovne sile, a priložnosti za zaposlitev malo. Tovarna bo predvidoma takoj zaposlila nad 100 delavcev, pozneje pa se bo število s širjenjem podjetja povečalo na 250 do 300. Po prizadevanju sežanskega okrajnega LO in po osebnem zavzemanju sedanjega predsednika Danila Petrijne, je prešel bivši dijaški dom v Herpeljah v upravljanje Tovarne steklene galanterije, investicijska sredstva pa so bila podjetju zagotovljena iz fonda za pomoč pasivnim krajem. Pod novimi, izboljšanimi delovnimi pogoji bo Tovarna steklene galanterije usmerila svojo proizvodnjo tudi v izvoz, kar ji bo omogočilo lastna sredstva za nadaljnji razvoj mlade industrije, ki je bila pri nas še nepoznana.

Da bi si podjetje zagotovilo potrebno osnovno surovino in ustrežno kvaliteto, namenava zgraditi lastne peči za proizvodnjo stekla v raznih barvah. Občinski LO v Herpeljah je z razumevanjem priskočil na pomoč upravi nove tovarne s tem, da je poskrbel za stanovanjske delavce in uslužbence podjetja. Podjetje bo organiziralo lastno kuhinjo za svoje ljudi, omogočilo sredstva za kulturno-prosvetno in strokovno vzgojo svojega kadra, kakor tudi za sodobne higienske pogoje v podjetju.

Zeleti bi bilo, da bi temu podjetju v Slovenski Istri kmalu sledila še druga. To bi zaostalim in gospodarsko šibkim krajem pripomoglo do izboljšanja življenjskih pogojev.

Z. J.

Uspešno delo „Začimbe“ v Portorožu

Po dograditvi tovarniškega objekta spomladi leta 1952 je podjetje pričelo s proizvodnjo umetnih začimb, predvsem izdelave »poprovskega nadomestka«, ki si je zaradi posebnega načina izdelave in skrbne izbire domačih in kolonialnih surovin osvojil širok krog potrošnikov po Sloveniji pa tudi v ostalih republikah.

Postopoma so uvajali nove artikule domačih začimb ter prešli proti koncu prejšnjega leta na predelavo naravnih uvoženih začimb, ki jih danes prodajajo po državi v okusni in higiensko izdelani embalaži.

Podjetje zalaga danes velik del mesno-predelovalne industrije in tr-

VREME

V nedeljo je mladinski aktiv Vreme organiziral lepo prireditev, ki je bila posvečena 13. obletnici ustanovitve OF.

V dokaj kratkem času so se naučili »Zupanovo Micko« in enodejanko »Mati«. Obe igri je mladina lepo odigrala. Res je sprva šlo malo težko, toda dobra volja je premagala vse ovire. Danes imamo že kar lepo skupino igralcev in smo prepričani, da jih bomo še večkrat videli nastopati na odru.

Če bi imeli dobro dvorano, bi bilo pri igrah še več volje do kulturnega dela. Moramo priznati, da nam občinski LO Vreme gre zelo na roko. V dvorano je dal namestiti nova stekla, ki jih prej ni bilo.

Vsi si želimo še več takih prireditev. Stara ženica je ob izhodu iz dvorane dejala: »Pa le ni tako slaba naša mladina. Danes se je kar lepo postavila.« Naj bodo te besede mladini v vzpodbudo in priznanje, ki ga res zasluži.

Zvečer, ko je na Vremsko dolino legla tema, se je mladina v razsvetljeni dvorani veselila svojega uspeha ob zvokih veselih poskočnic.

—ica

Kratke iz Novokračin in okolice

Naključje me je prineslo v zaselek Zalce, kjer živi samo šest družin. Vesel sem bil sprejema, posebno pri Jakopinovih in Jurečih, kjer so mi ponudili domače »rakije«. Ta zaselek je pred kratkim dobil električno razsvetljavo. Le ona družina nima razsvetljave. Rad bi bil zvedel za vzrok in sem obiskal tudi to družino. Povedali so mi, da je razsvetljava s petrolejem po njihovem mišljenju cenejša. Čudno! Vaščani so potem dodali, da tisti kmet ni hotel sodelovati pri skupni gradnji daljnovođe, za kar je dames prikrajsan. Tako pojmovanje ima tudi glede popravila raznih poti in drugih za skupnost koristnih del. Bolje bi napravil, če bi sodeloval skupno z vaščani pri takih delih, ki so v korist tudi njegovi družini in potomcem.

★

O stanju v KZ Jelšane smo že dvakrat pisali, pa še nismo izčrpali vsega. Na občnih zborih so obširno razpravljali o vlomih v trgovino v Jelšanah, ki so povzročili občutno materialno škodo. To škodo so komšijsko ugotovili in znaša okoli 330.000 din. Ali bo DOZ to škodo, ker je bila zadruga zavarovana proti vlamu, povrniti? Nikakor ne! Zapadle premije na te police niso pravočasno vplačali, zato DOZ ne jamči za morebitne tatvine nastale po zapadlosti. Kaže, da bo morala trpeti škodo zadruga sama. V bodoče naj zadruga vodi točen pregled tako važnih listin in naj zapadle premije pravočasno poravnava.

DOZ vedno poravnava nastalo škodo zavarovancem. Kot prmer naj služi Jože Štemberger, ki je kot pogorelec prejel primerno odškodnino v razmerju zavarovane vsote, le seno je imel prenizko ocenjeno. DOZ zavaruje tudi živino proti nesrečam. V Novokračinah je posestnik Jožef Valenčič izgubil konja, Džimo Stipančič pa vola. Ker nista imela živali zavarovanih, nista prejela nobene odškodnine.

Naša vas je 13 km oddaljena od zdravniške ambulante. V primerih kake nesreče izgubljam veliko časa prej, kot pridemo do zdravnika. Občnski LO je na seji razpravljal o tem vprašanju in sklenil, da bi zdravnik lahko mimogrede, ko ima ambulantan pregled v Podgrajah, obiskal tudi naše središče, ki ima več naselij.

Pred mesecem dni se je pri rezanju slame ponesrečila neka učenka iz osnovne šole Novokračine. Ta mora hoditi trikrat tedensko v 9 km oddaljeno vas na zdravljenje. Ta učenka je kot celoten kolektiv šole zavarovana in bo od DOZ prejela povračilo stroškov za zdravljenje.

Če bi zdravnik prihajal le enkrat tedensko, bi veliko neveselosti odpadlo.

★

Ljubljansko lutkovno gledališče, ki je napravilo turnejo po Primorskem, je obiskalo tudi našo vas in uprizorilo v dvorani zadružnega doma šaljevko »Petršilček«. Dvorana je bila nabitno polna, največ otrok, ki so prišli iz Novokračin in celo iz Velikega brda. Otroci so navdušeno pritrjevali Pavlihi, ki je zastopal koristi vdove Petršilčkove, in se veselil, da je pravična kazen

zadela izkoriščevalca Naceta, vdo-va pa je po zaslugi Pavlihe dosegla povrnitev sobne opreme.

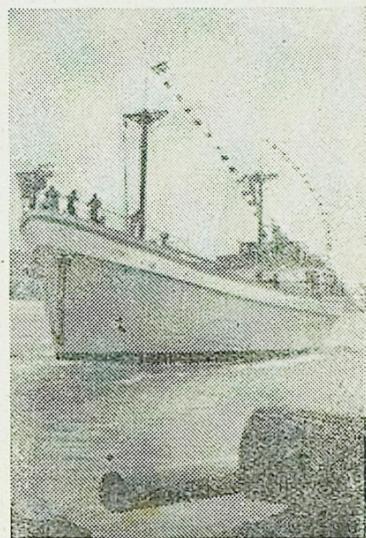
Ljubljanskim gostom želimo veliko uspehov in jih vabimo, naj nas kmalu zopet oziščejo!

S—n.

Iz Tolmina

Mladina se že pripravlja na proslavo rojstnega dneva maršala Tita in istočasno za okrajni mladinski festival, ki bo od 23. do 30. maja. Poleg okrajnega pripravljalnega odbora so bili postavljeni tudi občinski odbori, ki so že sestavili svoje sporede v okviru okrajnega. Vseposod se učijo iger, petja, telovadbe, šaha itd. Posebno dobro potekajo priprave za telesno-vzgojno dejavnost. Okrajna zveza »Partizan«, ki jo vodi tov. Vinko Kramar, požrtvovalno dela pri pripravah med mladino. V Kobaridu, Idriji, Cerknem in v Tolminu se posebno živo.

Mladini pomagajo po vaseh učitelji pri režiranju iger, petju in telovadbi. Vseh sedem društev »Partizana« v okraju se je z vso resnostjo zavzelo za priprave, zato upamo, da bo festival dobro uspel. S. A.

Cetina, ki so jo obnovili v Piranu, je po nekaj mesecih spet zaplula

ZAKAJ

pečejo v Kopru tako slab črn kruh?

Povsod v Sloveniji pečejo poleg belega tudi črn kruh, ki ga imajo nekateri radi zaradi okusa, drugi pa zaradi cene. Seveda pečejo tudi bel kruh, da potrošniki lahko izbirajo, kar jim bolj prija. Povsod je črn kruh zelo okusen in dobro pečen, le v Kopru je izjema. Tu črn kruh skoro ni užiten. Pekli ga pretrdo zamesejo in pustijo premalno vzhajati. Enkrat ga premalo, drugič pa preveč zapečejo.

Kaj je temu vzrok? Moka verjetno ne, ker sem sama kupila enotno moko in spekla kruh doma. Bil je povsem drugačen in boljši kot pekovski.

Zakaj mora človek, ki si ne more privoščiti belega kruha, jesti nekaj cumentnim izdelkom podobnega, namesto dobrega črnega kruha? Pogojte samo kruh, ki ga pečejo v Kozini, ki je odličen in tako okusen, da ni treba vprašati po boljšem. Pa je tudi pečen iz enotne moke.

Prodajalci kruha v Kopru so prej prodali po 120 kg črnega kruha dnevno, sedaj ga prodajo le po 15 kilogramov. Kdo ima od tega koristi, žep potrošnika ali pekli, ki morda raje mesijo in pečejo bel kruh? Vsekakor bo morala živilska inšpekcija nekaj ukreniti. Lahko bi povedala nekaj tudi o belem kruhu, ki je velikokrat slab kot dober, pa naj bo dovolj za opozorilo odgovornim. Prizadeta gospodinja.

★

V sredo so prišli v koprski okraj turistični predstavniki, ki jih je poslala v Jugoslavijo Organizacija združenih narodov za tehnično pomoč. V Jugoslavski coni in v Sloveniji bo delegacija imela več sestankov s predstavniki turističnih in gostinskih podjetij.

Delegacija bo ob tej priložnosti obiskala razne turistične kraje Slovenije.

Ob krvodajalski akciji v sežanskem okraju

Pred občinskim praznikom

Ajdoščina se gospodasko razvija in krepi

5. maja 1945. leta je Slovenski narodnoosvobodilni svet izdal olok o ustanovitvi slovenske narodne vlade. Priča temu zgodovinskemu dogodku, ko se je formirala 1. slovenska narodna vlada, je bila Ajdoščina, ki je ta dan proglasila za svoj občinski praznik. Ajdoščina je v povojnem času vsestranskega razvoja in napredka dosegla velike uspehe. Nekaj o tem v naslednjem članku.

Vzporedno z industrijskim razvojem v drugih slovenskih pokrajinah, se v polpretekli dobi tudi na Primorskem pojavljajo prvi znaki industrializacije. Med redkimi manjšimi mesti, ki so že za časa Avstrije imela nekaj industrijskih objektov, je bila tudi Ajdoščina. Toda italijanska okupacija je zavrla vsak nadaljnji razvoj v tej smeri. Še več. Z vrsto gospodarskih ukrepov je uničila tudi tistih nekaj tovarn, ki so že obratovali.

Tako gospodarska politika je imela svoj cilj. Bila je izraz nacionalne politike do slovenskega življa. S tem da zapre tovarne in pošlje delavce na cesto ter tako odvzame delo in kruh, je fašistična oblast hotela prisiliti naše ljudi, da emigrirajo v tuje dežele, ali pa iščejo delo in zaslužek v italijanskih mestih, kjer jih bodo laže raznarodili in poitalijančili. Obenem pa so z načrtnim uničevanjem vsake industrije hoteli zavreti kulturni napredek teh krajev in preprečiti, da se v slovenskih mestih na Primorskem formirajo močnejša delavska središča.

Med značilnejšimi industrijskimi objekti, ki so jih Italijani uničili, je bila tudi Tekstilna tovarna v Ajdoščini. Ljudstvo tega kraja, zlasti koliških pasivnejših vasi, je dolgo čutilo posledice tega ukrepa. Vsa Gornja Vipavska je s tem ostala brez vsake industrije, razen nekaterih žag, katerih pa niso zgradili zato, da omilijo brezposlenost, ampak le z namenom, da izkoristijo naše gozdno bogastvo.

Lesna industrija, če nekaj žag lahko tako imenujemo, se je namreč razvila šele tik pred vojno, ko je oblast zaradi potreb italijanske industrije, ki je delala za vojsko, ukinita vse prepovedi glede sečnje. Na teh objektih, ki so bili opremljeni le za grobo predelavo lesa, je delalo po nekaj niže kvalificiranih delavcev, medtem pa so vse finalne proizvode izdelovali v italijanskih tovarnah.

Takšno stanje je ob osvoboditvi podedovala naša ljudska oblast. Toda prav tako kot po drugih krajih Primorske so tudi v Ajdoščini takoj začeli z obnovo svojega gospodarstva. Danes obratujejo v tem mestu med drugim trije večji industrijski objekti. To so: Tekstilna tovarna, Tovarna likerjev in sadnih sokov in Lesno industrijsko podjetje.

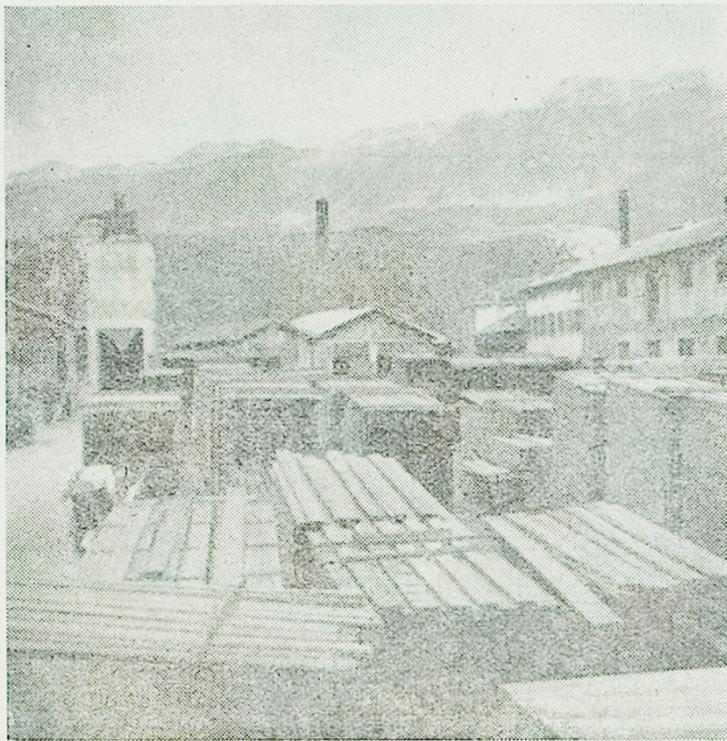
V tekstilni tovarni, kjer izdelujejo razne bombažne tkanine, danes dela okrog 225 ljudi. Večina med njimi

Ker je v tem kraju edina tovarna prehrabne industrije in ima zadostno surovinsko bazo, je njen razvoj zagotovljen. Zato že danes govorijo o razširitvi in nabavi novih strojev da bi lahko povečali proizvodnjo. Računajo, da se bo tudi številno zaposlenih dvignilo od sedanjih 130 delavcev na okrog 200.

Lesna industrija je v Ajdoščini najmočnejša panoga industrijske proizvodnje, saj zaposluje nad 400 ju-

največ lesa, ki ga zrežejo na žagah zapuščena podjetja v obliki finalnih proizvodov. Prav to daje podjetju možnosti razširitve. Hkrati pa poživlja splošno gospodarsko dejavnost drugih panog, katerih izdelka potrebuje lesna industrija pri takem načinu proizvodnje.

Vzporedno z gospodarskim napredkom pa se v Ajdoščini razvija tudi komunalna dejavnost. Prav ob podpori teh podjetij so zgradili več stanovanjskih poslopij in uredili mesto, ki ima že danes vse drugačen videz kot nekoč. Seveda so še številna nerešena vprašanja, med katerimi je redogripen kulturni dom in podobno, vendar pa lahko ugotovimo, da so v povojnih letih mnogo storili.

Pogled na skladišča Lesnega industrijskega podjetja v Ajdoščini. Desno mizarška delavnica, v ozadju žage

di. Pri tem je značilna njena popolna preusmeritev. Ob žagah so se razvile razne delavnice, kjer izdelujejo kuhinjske opreme, stolice in drugo pohištvo. Podjetje ima tudi poseben oddelek za embalažo. Tako

Zivahno je tudi kulturno življenje. Delavci sodelujejo v »Svobodi«, imajo svoje pevsko in druga društva. Tako se Ajdoščina v novih pogojih vse bolj razvija v močno gospodarsko in kulturno središče.

Priprave za 1. maj na Koprskem

Po vseh občinah koprškega okraja se vršijo končne priprave za dostojno in veselo proslavo največjega delavskega praznika, 1. maja.

Povsod, tudi v najmanjših naseljih, po podjetjih, tovarnah in rudnikih bomo imeli na večer svečane akademije, združene s kulturnimi programi. V Sv. Petru pripravljajo za 1. maj otvoritev zgradbe nove osemletne šole. Na prireditvi bo sodelovalo in prisostvovalo vse prebivalstvo sečoveljske občine. V Šmarjah bodo imeli občinsko proslavo, ki se je bodo udeležili vsi prebivalci bližnjih vasi.

Raznolik in Prvemaju primeren bo tudi program, ki ga pripravljata občini Piran in Portorož. Na večer bodo organizirali veliko poulično in pomorsko baklado, nato se bodo vsi zbrali v mestnem gledališču, kjer bo svečana akademija z bogatim kulturnim programom. Na 1. maja bodo imeli veliko politično zborovanje, nato pa telovadni nastop. Popoldne bodo na igrišču pri Sv. Luciji razne športne prireditve s sodelovanjem starh in mladih. Za zabavo bo pa preskrbljeno v znani Vesni v Portorožu.

V Koprki, poleg akademije in zborovanj, bodo na sporedu predvsem športne prireditve. Zjutraj bo jadralska regata. Popoldne bo na stadionu 1. maj nogometna tekma med reprezentancama Gorice in Koprca, zvečer pa bo na košarkaškem igrišču vse ljubiteljskega športa prijetno presenetila petorica prvotigaša ASK iz Ljubljane, ki se je z veseljem odzvala povabilu organizatorjev.

1. in 2. maja bodo organizirali po vseh naših krajih tudi množič-

ne izlete na Socerb, kjer naši gostinci pripravljajo vsem gostom prijetno presenečenje. Tja in nazaj bodo oba dneva vozili avtobusi do pozno v noč.

Ker so v glavnem po vseh občinah programe že pripravili, se je v ponedeljek pričela akcija za krastitev naš h vasi in mest, ki bodo dokaj spremenile svoje lice za ta, za delovno ljudstvo pomemben praznik.

PROSLAVA 1. MAJA V VIPAVI

V sodelovanju z edinicami JLA in raznimi organizacijami, bodo zvečer 30. IV. priredili svečano akademijo. Na sam praznik pa bodo razne športne tekme, nogometna srečanja, tenis in košarka. Najzanimivejša točka bodo konjske dirke pripadnikov JLA in skupni izlet na Javornik ali k Vojkovi koči na Nanosu.

Rajko K.

Sprehod PO SVETU

Komaj so v Beogradu izrazili upanje glede možnosti skorajšnje rešitve tržškega vprašanja in željo, da se to čimprej uresniči ob medsebojnem sodelovanju in obojestranskem razumevanju prizadetih držav, so v Rimu že planili. Italijanski tisk je začel napadati jugoslovanske predloge, češ da so nesprejemljivi za Italijo in je na tej osnovi nemogoč sporazum. Pri tem je zanimivo, da ni v poslednjem času, kakor izjavljajo v Beogradu, jugoslovanska vlada stavila nobenih predlogov ni ti ni bilo izjav, ki bi govorile o nečem drugem, kakor zgolj o želji Jugoslavije, da se to vprašanje reši, ter o upanju, da bo ta želja tudi v Rimu našla razumevanje in pozitiven odziv.

Kaže pa, da v Rimu niso istih misli. Najmanj, kar na osnovi takega zadržanja italijanskega tiska lahko sklepamo, je to, da italijanski krogi še vedno vztrajajo pri svojih zahtevah in gledajo na rešitev tržškega vprašanja skozi očala svojih imperialističnih teženj ter »željenjskih interesov« Italije, ki stvarno odražajo pohlep po naši zemlji in trdoglavo zanikanje pravi Jugoslavije, da glede Trsta postavlja neke pogoje odnosno sodeluje pri reševanju tega vprašanja.

Razumljivo je, da takšen odnos, ali bolje rečeno, sprejem, ki ga doživlja prizadevanje Jugoslavije v italijanskem tisku, ne more koristiti stvari. Nasprotno to lahko ocenimo kot preventivni poskus razbijanja že samih priprav za medsebojne razgovore. Prav to pa je ponoven dokaz, na komu leži krivda, da se tržško vprašanje vleče v nedogled in povzroča spor med dvema sosedoma, ki sta obojestransko zainteresirana glede sodelovanja na drugih področjih in vzpostaviti tesnejših stikov. Čas bi že bil, da odgovorni krogi v Italiji prično bolj zrelo gledati in da ne zahtevajo venomer le popuščanja pri drugih, marveč tudi sami trezno presodijo položaj, ki ga poslednji dogodki jasno osvetljujejo.

V ponedeljek popoldne se je začela v Zenevi azijska konferenca, ki so jo sklicali na temelju sklepa zunanjih ministrov Anglije, Francije, Sovjetske zveze in ZDA v začetku letošnjega leta v Berlinu. Na dnevnem redu bosta formalno dve najvažnejši azijski vprašanji — Koreja in Indokina. Malo je verjetno, da bodo diskutirali tudi o drugih perečih problemih Daljnega vzhoda, kajti nekateri zapadni diplomati so izjavili, da so proti vsaki razširitvi razgovorov izven določenega okvirja.

Ze po prvih izjavah Dullesa, Ču En Laja in Molotova ob prihodu v Zenevo je mogoče soditi, kako težko bo poiskati rešitev vprašanj, ki so jih postavili na dneveni red. Iz Dullesove izjave je bilo jasno čutiti, da Amerikanci ne bodo smatrali Kitajske za enakopravne partnerja na konferenci in da si zlasti rešitev indokinskega vprašanja predstavljajo precej drugače kot druge delegacije. Izjava ameriškega zunanjega ministra se je glede tona in bistva razli-

kovala od izjav Ču En Laja in Molotova. Sovjetski in kitajski zunanji ministri sta namreč precej optimistično izrazila upanje, da pričakujejo od ženevske konference enotno in demokratično Korejo in mir v Indokini.

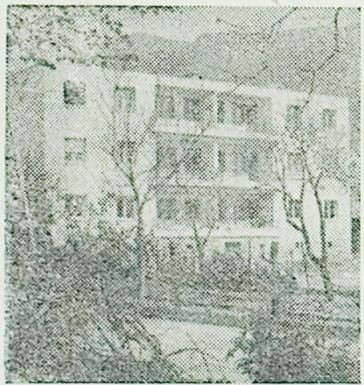
Kljub vsemu pa so se delegati že prvi dan sporazumeli o vseh spornih in precej zapletenih vprašanjih procedure. To dejstvo je vzbudilo v mnogih delegatih in opazovalcih upanje, da se konferenca vendarle ne bo razvijala v mučnem in napetem vzdušju, kot je bilo v začetku videti. Seveda je to samo upanje, kajti vesti iz ameriških krogov trde, da bo Dulles že po tednu dni prepustil vodstvo ameriške delegacije svojemu namestniku, če SZ in Kitajska ne bosta privolili v zahodne predloge glede rešitve korejskega in indokinskega vprašanja. Po drugi strani pa moramo pripomniti, da se Eden, Bidault in delegati posameznih držav, ki so se udeležile korejske vojne ne strinjajo povsem s to ameriško politiko in da se zelo zamejajo za kompromis med nasprotnočinami s stališči ZDA in Sovjetske zveze. Za začetek torej mnogo protislovij in ugibanj!

Medtem v Indokini divja vojna. Svidni navadi Hočiminhovih čet na trdnjavo Dien Ben Fu se vrstijo z nezmanjšano silo in danes drže Francozi le še dobro tretjino utrjene postojanke. Trdnjava je resno ogrožena in njeni branilci v vedno težjem položaju.

To povzročila resne preglavice tako Francozom kakor Amerikancem. Amerika je namreč še posebej zainteresirana, da ostane Indokina pod francosko oblastjo, ker se boji, da bo v obratnem primeru izgubila važno strateško postojanko v Aziji, katera velik del je s porazom nacionalističnih sil na Kitajskem že tako prešel pod sovjetski vpliv.

Toda prav tako kot so Amerikanci pripravljali »pomagati« Francozom, so Angleži proti vsakemu vmešavanju. Churchill je te dni izjavil, da Anglija ni prevzela nobene odgovornosti glede vojaškega posega v Indokini. Kakor je videti, tega tudi v prihodnje nima namena storiti, ker v podobnem vmešavanju vidi le nevarnost razširitve vojnega požara. Zdi se, da je takšno stališče vendarle nekoliko vplivalo tudi na Amerikance, ki postajajo nekako bolj naklonjeni, da bi s pogajanjmi uredili zadevo. Zato sodijo, da so se izgledi za vojaški poseg Amerike v zadnjem času zmanjšali, kar že delno nakazuje eventualno mirnejšo rešitev.

TRST: V torek je iz Trsta odplula že druga ladja s 750 Tržačani iz mesta in slovenske okolice, ki so se zaradi brezposelnosti izselili v Avstralijo. Med množico, ki se je kljub dežju zbrala na pomolu, je bilo slišati ostre kritike proti odgovornim oblastem in predstavnikom italijanske vlade v Trstu.

Nova stanovanjska hiša v Ajdoščini

so ženske. Tako se glede na zaposlitev delovne sile podjetja lepo dopolnjujejo. Začetek je bil sicer težak, saj niso imeli ničesar drugega kakor golo zidovje stare opustošene zgradbe. Ni bilo niti strojev, niti kvalificiranih delavcev. Vendar pa so te začetne težave uspešno premagali in tovarna si je priborila ugled na domačem in tujem tržišču, saj izvažala leč del svojih proizvodov.

Tudi tovarna likerjev in sadnih sokov napreduje. Zlasti je k temu pripomogla združitev z zadržnim podjetjem »Restlino« v sadnolikerški kombinat »Flores«. Med izdelki tovarne so poleg priznanih likerjev tudi razni džemi, kompoti in paradiznikov koncentrat. Letos ima lepe izgleda za izvoz v države Južne Amerike, kjer so se zadovoljivo izrazili glede njenih proizvodov.

TRGOVSKO PODJETJE

VINO POSTOJNA

ODKUPUJE IN PRODAJA ISTRSKA, VIPAVSKA IN BRISKA
VINA TER KRAŠKI TERAN
IMAMO STALNO NA ZALOGI PIVO, MINERALNE VODE
IN IZDELJEMO SODAVICO
VSEM DOBAVITELJEM IN ODJEMALCEM TER VSEM
POSLOVNIM PRIJATELJEM ČESTITAMO OB 1. MAJU!

Delovni kolektiv Lesno - industrijskega podjetja v Ajdoščini

želi k občinskemu zgodovinskemu prazniku ustanovitve prve slovenske vlade vsem občanom Ajdoščine čimveč uspehov pri nadaljnji graditvi socializma.

V piranskih ladjedelnicah „Boris Kidrič“ Nad 50 novih in obnovljenih ladij

Topi udarci težkih kladiv zamolko odmevajo izpod bokov ladje, ki stoji okrašena z zastavami, pripravljena, da se pridruži številnim sestram, ki po morjih orjejo sinjo gladino. Zadnji opornik popusti. Ladja se komaj opazno stresa in počasi zdrsi po rahlo nagnjenem navozu v morje, ki ob njeni krmi vzvalovi in se zapeni. S pogledom, polnim nemira in napetega pričakovanja, spremljajo delavci-graditelji ladjo, vse dokler se tam nekje zunaj na s' d'rišču ne ustavi in lagodno zaziblje na valovih.

Ta slika se v piranskih ladjedelnicah »Boris Kidrič« pogostoma ponavlja. V zadnjih petih letih so splovnili nič manj kot 55 novih in obnovljenih ladij, med katerimi so bile tudi tako velike, da je kolektiv glede na zmogljivost ladjedelnice in izkušnje graditeljev upravičeno ponosen na svoje delo. Naj omenimo samo nekatere med njimi: »Cetina« 750 ton, »Volosko« 500 ton, »Motovun« 450 ton, »Jadran« in »Pula« po 400 ton in druge. Prav to najlepše govori o delu in uspehih kolektiva, ki, boreč se z vsemi mogočnimi težavami, doprinaša svoj delež h graditvi naše mornarice in ribiške flote.

snopu čez palubo v morje, kjer se v vodi z glasnim čvrčanjem gase.

Pot skozi ladjedelnico nas vodi mimo skladišča lesa. Debeli hrastovi hlodi leže v skladovnicah in čakajo, kdaj tudi nanje pride vrsta, da jih v sosednjem prostoru, odkoder prihaja brnenje tračne žage, zrežejo natančno po narejenih šablonah in predajo tesarjem. Tu so predelali tisoče kubičnih metrov prvorazredne hrastovine iz slavonskih gozdov. Ustavimo se ob delavcih, ki obračajo na pol obdelan hlođ in nekaj rišejo po njem. Živahno med seboj razpravljajo, kako naj odrežejo, da bo čim manj odpadkov.

»Z lesom moramo štediti,« pripomni tovariš direktor, »vse dražji je in težko ga dobimo. Tako gledajo tudi naši delavci, ki se dobro zavedajo, da nenačrtno delo meji na razmetavanje in draži proizvode. Danes ni več »planske« delitve gradenj in popravil. Tu je licitacija in razumljivo je, da se moramo tolči za vsak dinar.«

V novi zgradbi, ki stoji ob cesti, je mehanična delavnica. Mnogo so zadnja leta o njej govorili v ladjedelnici, saj pomeni največji napredek za njen razvoj. Na videz ni si-

tudi večjo peč za železo. Tako se bo ladjedelnica tudi v tem pogledu osamosvojila.

Obiskali smo še traserje, mizarje, kovače in ključavničarje. Povsod delajo povsod se trudijo za dvig proizvodnje in izboljšanje kakovosti. Kolektiv se lahko pohvali, saj vse doslej ni niti ena stranka reklamarala glede izvršenih del, tako popravil kot novogradenj. 15 novih in 40 obnovljenih pa je za dobo 5 let vsakakor razveseljiva bilanca.

★

Nekaj podatkov zadnjih let nam pove, da je bila ladjedelnica še leta 1948 s svojimi nekaj desetimi delavci skoraj popolnoma nepomembna. Živela je, ali bolje životala od manjših popravil izključno lesenih ladijskih konstrukcij, največ malih ribiških ladij, medtem ko je danes, kakor smo videli, že toliko napredovala, da lahko sprejema v popravilo ali gradnjo tudi večje plovne objekte. Usposobljena je za remont ladijskih motorjev in drugih naprav. Število delavcev je v zadnjih letih naraslo od 60 na 185, vzporedno s tem pa tudi zmogljivost ladjedelnice.

V razgovoru z vodilnimi tovariši in člani delavskega sveta zvedo, da ne nameravajo ostati pri tem. Ves kolektiv se resno ukvarja z misljo, da preusmeri svojo proizvodnjo na popravila in gradnjo železnih ladij.

Kmetijska zadruga na Uncu

Gibalo in nosilec naprednega kmetijstva

Ob Prvem maju se bomo spominjali velikanskih naporov in žrtev, ki smo jih dali zato, da smo se izrgali iz krempljev izkoriščevalskih kapitalistov. Če kdo, se ob tem prazniku spominjajo delavci in kmetje po vaseh nekdanjih vaških močgov, ki so jih več ali manj »vestno in zavestno« izkoriščali. Vsemu temu so po osvoboditvi napravile konec sedanje kmetijske zadruge, ki so v nekaj letih obstaja kljub vsem težavam in tu pa tam tudi nerednim posameznikom pridobile ugled pri svojih članih.

Ker se ob Prvem maju spominjamo naših delovnih uspehov, smo obiskali kmetijsko zadrugo na Uncu v postojnskem okraju, ki je lani imela 16.199.323 din dobička. To je dobra polovica zneska, ki ga je v vsem tolminkem okraju prigospodarilo 45 kmetijskih zadrug. Dobiček so ustvarili: žaga 434.416 din, trgovine 941.618 din, lesno gozdarski odsek 13.238.395 din, gostilne 367 tisoč 857 din, mesnice 160.070 din, gradbeni odsek 767.313 din, ostali odkupi in izredni dohodki 981.819 dinarjev.

Zadruga ima danes 419 članov. Lani je vstopilo 27 novih članov. Na lanskem občnem zboru so sprejeli 17 sklepov, ki so obsegali dvig in pospeševanje gospodarstva za skupni znesek 6.362.000 din.

Delovanje zadruge prikazuje blagovni promet, ki ga je imela zadruga lani in znaša skupno 122.876.960 din v svojih obratih in odsekih. Dobro sta gospodarila odbora za pospeševanje kmetijstva in gospodarstva, ki sta samostojno delala. Za-

Zadružni dom na Uncu

To zahteva sicer velike investicije, ni pa neizvedljivo. Vsekakor bo v najbližji prihodnosti potrebno nekaj napraviti, kajti naročila za potrebe ribišta, kjer bodo še dalj časa v uporabi lesene ladje, ne bodo zadostovala zmogljivosti, ki jo že danes ima ladjedelnica.

Gradnjo novih lesenih ladij za prevoz tovora pa povsod vse bolj opuščajo zaradi prednosti, ki jih imajo železne konstrukcije. Prehod na železne gradnje zahteva popolno preusmeritev proizvodnega procesa, zato imajo v načrtu, da to izvedejo postopoma, kar bi obenem omogočilo tudi usposobljenje potrebnih kadrov. Seveda so to zaenkrat le načrti, vendar pa je dejstvo, da hoče tudi kolektiv piranske ladjedelnice stopati naprej skladno z razvojem ladjedelništva v drugih krajih.

visokim cenam odkupila 186 glav živine in je imela v obeh mesnicah stalno na razpolago meso za potrebe prebivalstva.

Strojni odsek je lani izdatno pomagal s traktorjem pri košnji sena. Manj so ga člani uporabljali za oranje.

Gradbeni odsek, ki so ga ustanovili lani, je v sezoni zaposloval 18 zidarjev. V vseh 12 obratih je imela zadruga lani zaposlenih 58 delavcev in uslužbencev.

V številnih zadrugah so člani v skrbih za jamstvo. Nekateri še vedno oklevajo in prav zaradi jamstva ne pristopijo kot člani. Takim v pojasnilo navajamo vrednost obstoječega premoženja, ki ga ima danes zadruga na Uncu. Pripominjamo, da ima vsaka zadruga možnost, da z dobrim gospodarjenjem pridobi tako premoženje.

Zadružni dom	3.066.738 din
gospodarska poslopja	2.315.782 din
zadružno posestvo, žirvine in ostalo	1.353.172 din
strojni odsek, orodje	1.517.940 din
kamion in traktor s prikolic	3.121.089 din
gostinski inventar	209.300 din
trgovinski nventar	140.000 din
ostala sredstva	417.460 din
Skupno:	12.131.490 din

Poleg teh ima zadruga še lastna finančna sredstva v obratnem, rezervnem amortizacijskem in drugih skladih za skupno 5.052.260 din. Lastno premoženje zadruge je znašalo konec 1953. leta 17.193.759 din. Z dobičkom, ki ga je ustvarila med letom, pa se je premoženje povečalo na skupno 25 milijonov din.

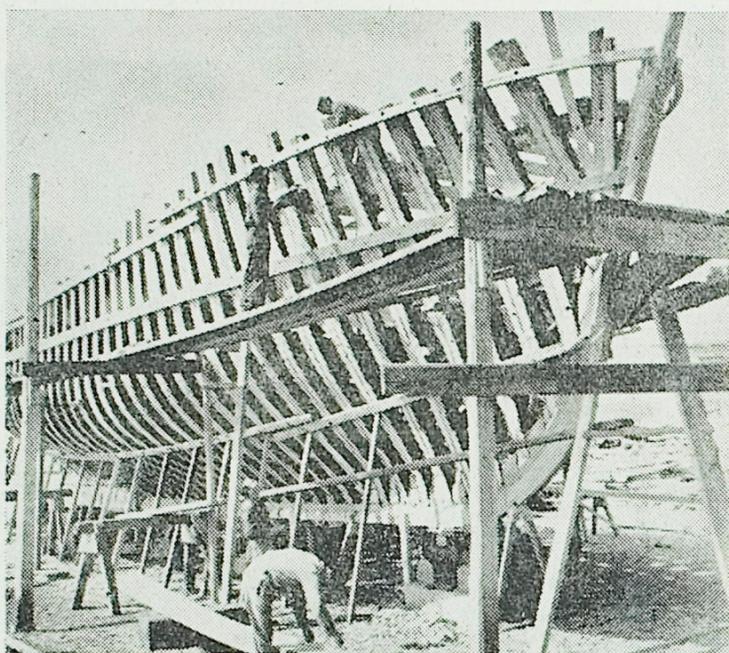
Pri takem premoženjskem stanju zadruge odpade vsaka skrb za jamstvo od strani članov in obdrži le še nekakšen simboličen pomen. Tudi, če bi zadrugo doletela kakršna koli nezgoda, predstavlja tako premoženje najtrdnjeje jamstvo in gotovost, da člani ne bodo trpeli škode.

Dober gospodar napravi pred začetkom leta delovni načrt. Prav tako je napravila tudi zadruga na Uncu, ki si je med drugim zadala tole: skrbeti za čimbolj tesno povezavo med zadrugo in člani. Trgovinski odsek bo gledal, da bo vedno na zalogi dovolj semena in umetnih gnojil in da bo postrežba kvalitetna. med člani bodo propagirali, da se bodo vedno bolj posluževali traktorja, strojev in orodja. Za pospeševanje poljedelstva bo kmetijski odsek prispeval iz lastnih sredstev:

25.000 din za pocenitev nabave semenskega krompirja,
150.000 din kot regres za znižanje cen umetnih gnojil.
25.000 din za škropljenje krompirja proti plesni,
250.000 din za borbo proti koloradskemu hrošču,
100.000 din za akcijo proti majskemu hrošču,
10.000 din za poskuse z umetnimi gnojili,
100.000 din za škropljenje sadnega drevja,
100.000 din za pomoč živinorejcem pri nesrečah,
350.000 din za ostala izboljšanja in pobude v živinoreji.

Zadruga bo letos ustanovila mizarški obrat, ki bo članom izvrševalne službe. Za dograditev delavnice, nabavo strojev in orodja bo investirala 600.000 din.

Lanskoletni dobiček so takole razdelili: 6.650.000 din v investicijski sklad, 300.000 din v rezervni sklad za pospeševanje kmetijstva, 500.000 din v sklad vodstva, 200.000 v sklad za kulturo in prosveto, 6 milijonov 819.323 din v sklad za lastna obratna sredstva, 320.000 din za delitev med člani in 300.000 din kot prispevek občinskemu ljudskemu odboru Rakek.

Ladijsko ogrodje. Kvišku štrle le še gola rebra...

Splovljenje nove ali obnovljene ladje je za ves kolektiv velik dogodek, saj pomeni uspešno dokončano delo, kar je vredno proslaviti. Toda med vsemi tistimi zunanji opazovalci, ki prisostvujejo slovesnostim ob splovljenju, je le malo takih, ki vedo, koliko truda in dela zahteva tudi še tako majhna ladja. Vse glavno delo mora biti opravljeno zunaj pod milim nebom, ne glede na poletno pripeko, burjo in mraz v zimskem času. Zato so graditelji zagoreli in ožgani prav tako kot mornarji, ki si skozi nevihte utirajo pot, ko na teh ladjah prevažajo vsakovrstni tovor po širokih morskih cestah.

★

Kdorkoli obiše ladjedelnico, se navadno najprej ustavi na prostranem, k morju nagnjenem gradbišču, kjer druga ob drugi stoji ladje raznih velikosti v vseh obdobjih gradnje. Tu vidimo delavce, ki s posebnimi strgali odstranjujejo alge in školjke, prilepljene na ladijsko dno, nekoliko dalje tesarji menjavajo dele preperle zunanje oplate. Tam ob krmi leži demontirana os propelerja. Mehaniški pregledujejo žajete. Iz notranjosti ladje prihaja žvenket orodja in smrad po nafti. Posamezni deli motorja romajo v delavnico, kjer jih bodo očistili, pregledali in popravili.

Ob novih objektih brnijo ročni električni skobelniki. V skoraj enakih presledkih pada tesarjeva sekira. Sedaj stoji kvišku samo še gola rebra, toliko da nevaženo oko za sluti obrise nove ribiške ladje, ki bo čez nekaj tednov že plula po našem Jadranu. Na drugi, že skoraj dogotovljeni ladji varilec namešča ograjo. Bleščeč plamen, ki bode v oči, da nehoti zamižiš, topi in reže kovinsko cev. Zareče iskre padajo v

cer nič posebnega. Tu je le nekaj že zastarelih strožnic in stroj za dolbenje, toda kolektiv je ponosen nanj, ker ga je zgradil in opremil takorekoč sam, brez posebnih investicij. Nekje v Dalmaciji so dobili stroje, ki so jih izveкли iz starega železa. Te so popravili in preuredili, tako da si danes lahko pomagajo in jim ni treba več moledovati po drugih ladjedelnicah in tovarnah za usluge, na katere so često morali dolgo čakati.

Pristopimo k tehniki, ki skupaj z mehanikom ogleduje pravkar demontiran motor ene od ladij, ki je pred dnevi dospela v ladjedelnico na remont. Oba nejevoljno majeta z glavami. Pozanimamo se, kaj je narobe.

»Narobe? Vse! Dva bata sta počena in en valj. Prstani so bili narobe montirani in vidi se, da je motor imel v rokah neki »specialist«, ki nima nobenega občutka za stroj. Ne vem, kako je motor sploh delal toliko časa.«

Tako mimogrede zveš tudi za kvalifikacijo strojnika. Vajenim očem mehanika pač ničesar ne uide. On hitro ugotovi okvaro, kakor tudi njene vzroke.

Pustimo za seboj rezko škripanje strožnic in vstopimo v livarno. Pravkar so livarji pod vodstvom svojega starega in izkušenega mojstra ulili nekaj bronastih delov za ležaje. Iznad kalupov se še vije modrikast dim. Ob zidu leži uspel odliček ladijskega vijaka.

»Da ste prišli nekaj minut prej, bi lahko videli, kako to gre,« nas pozdravi mojster. Nato nam razkaže livarno. Sedaj imajo dve mali peči, ki so jih sami naredili. V njih pijajo le baker, bron in druge kovine, ki imajo razmeroma nizko tališče. V prihodnje pa nameravajo postaviti

Popravljajo palubo. Vsako razpoko morajo skrbno zabrtiti

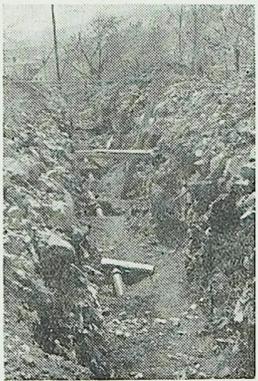
KRAS NE BO VEČ BREZ VODE

Staromodna legenda o ukradenem »prstus« in pomanjkanju vode na Krasu bo kmalu izgubila vse čar tu di pri mističnih vdanjih ljudih. Voda na Krasu postaja velika in pomembna stvarnost nove dobe in socialističnega realizma. Novi kraški vodovod, speljan od Zalega hriba v Vipavski dolini in projektiliran do Sežane, bo 1. maja na slovesen način izročen prebivalstvu Komna v uporabo. Zgodovinski dogodek, ki ga smemo uvrstiti med največja in najpomembnejša dela, kar so jih ustvarili naši delavni ljudje na pobudo in s pomočjo ljudske oblasti od osvoboditve do danes. Kakor na primer s ponosom in upravičeno samozavestjo gledajo naši narodi na veličastno gradbo »Ceste bratstva in enotnosti«, ki kakor glavna arterija veže državno prestolnico s severnimi republikami, prav tako bo kraški vodovod posredoval v tem delu države za splošni napredek in blagostanje. Voda je temeljni element vsega življenja v naravi, prav tako kakor sončna toplota. Napeljava vode na Kras je neprecenljiva dobrota, ki jo znajo ceniti najbolj tisti, ki so morali v teh krajih od naselitve prvih kraških ljudi pa do danes trpeti pomanjkanje vode, ki je bila zlasti v sušnih dobah dragocenejša kakor katera koli druga pijača. Ljudje in živali so hrepeli po njej kakor po zdravju. V zgodnjem jutranjem

varia Avgusta Kodriča, naj bi mi za bralce Slovenskega Jadrana povedal, kako so se začela dela gradnje vodovoda, do kam so dospela in kako zapredujejo. Tov. Kodrič se je ljubezljivo odzval moji želji. Iz neveličastnega razgovora v njih navajam v naslednjem te-le podatke:

Kraški vodovod so pričeli graditi spomladi leta 1952. Po odobrenih načrtih naj bi speljali vodo iz Zalega hriba v Vipavski dolini na Komna. Okrajni ljudski odbor v Sežani je za začetna dela odredil iz okrajnega proračuna 22 milijonov dinarjev. Najprej je bilo potrebno zamenjati stare, iztrošene vodovodne cevi med Lubeljem in Zalim hribom v razdalji 2 kilometrov. Nove azbestne cevi bodo zanesljivo klu-bovale najmočnejšemu vodnemu pritisku. Prav tako so morali zgraditi novo cevno linijo od Zalega hriba do črpalak v Potočah, odkoder bodo črpali vodo za Kras. Na podrgnj kilometr dolgi razdalji so položili breživne Mannesmannove cevi s premerom 175 mm. Pri teh začetnih delih se je zaposlilo okoli 200 ljudemačinov. Sledila je najtežja etapa gradnje na sektorju Potoče — Zalezna vrata. V skoraj navpično strmino so morali kopati jarko za polaganje cevi. Pri tem se je pojavila nepredvidene ovire. Ker je tu- kaj teren laporast, se jim je začelo ponocati, kar so podnevi izkopali. Morali so armitati obe strani nadl 3 km

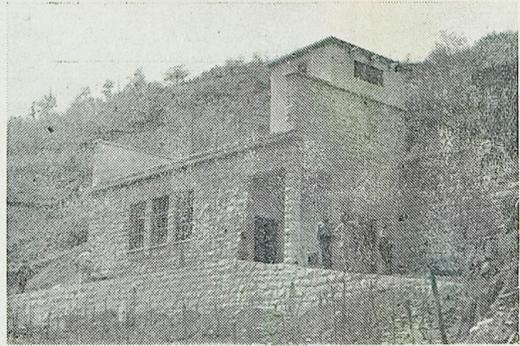
dolgega jarka, ki je bil globok nad podrgnj meter, ponekod celo 3 me-tre. Položene cevi so opremili z be-tonskimi podporniki, ker bi sicer spolzeli po strmini navzdol. Delo je šlo počasi od rok zaradi opisanih okoliščin na terenu samem, poleg tega pa je bilo treba dovajati ma-terial iz velike oddaljenosti. Goriško Splošno gradbeno podjetje, ki je so-delovalo s strokovno delovno silo in

Vodovod v trdi kraški skali

dobavami materiala, je vložilo ogromno požrtvovalnega truda, da je delo napredovalo in je bil izkop do Zelezni vrh v dolžini 3 km konec leta 1952 dovršen. Naslednje leto so izkopali 8 km jarka na sek-torju Lipa — Komen. Nad 95 od-stotkov izkopa, globokega podrgnj meter, je bilo potrebno napraviti tako rekoč v živ kamnu. Morali so si pomagati z miriranjem. Delovna sila se je povečala za 50 odstotkov. Med letom 1953 so končali tudi z gradnjo in opremo črpalnic v Poto-čah pri Zalem hribu, ki so že v po-gonu. Na Zelezni vrhah so zgra-dili raztežilnik, ki stoji na najvišji točki in bo odtočil vodo gravitacijsko odtekala v novo zgrajene rezervoar-je na lipenskem hribu. Lipenska rezervoarja imata kapaciteto po 100 kub. metrov. Usposobljen je prav tako nekoliko nižje ležeči stari avstrijski rezervoar, ki lahko sprejme nad 1000 kub. metrov vode. Prva dva rezervoarja bosta služila za napaja-nje celotnega Gornjega Krasa s Sežano vodo. Urejena pa sta tako, da bodo v bodočnosti oddajala vodo še Dohljemu Krasu vse do Opatjega sela.

Od raztežilnika na Zelezni vrhah pa vse do Komna so položene az-bestne cevi iz Anhova. S temi cevi-mi pa je bila v začetku težava, ker niso vzdržale vodnega pritiska. Zato so jih morali en del zamenjati z novimi, tudi v Anhovem izdelanimi, ki popolnoma ustrezajo. Te nove ce-vi so po načelih izboljšane proiz-

Črpalnica za kraški vodovod v Zalem hribu

vodnje kolavdirane za visok vodni pritisk.

V BORBI ZA FINANČNA SREDSTVA

Cim širši obseg so zavzemala de-la pri gradnji vodovoda, tem občut-nejše je postajalo primanjkanje fi-nančnih sredstev. Po vztrajnem pri-zadevanju okrajnega ljudskega od-bora v Sežani je iz republiških sredstev prispela denarna pomoč v znesku 40 milijonov dinarjev. Za to pomoč se je osebno zavzemal član Izvršnega sveta LRS tov. Avbelj. Porabili pa so 74 milijonov dinar-jev. Razlika 34 milijonov dinarjev je kreditiralo goriško Splošno grad-beno podjetje in tako preprečilo za-pet gradnje vodovoda. Vsekar lep primer razumevanja skupnih intere-sov in potreb. Večina teh sredstev so porabili za nabavo raznega ma-teriala, strojev in fazonških komad-ov, ki jih je bilo potrebno uvažati in plačati z dragimi devizami. Kljub vsem oviram in težavam je bil izkop v letu 1953 dovršen do Komna.

VODA SE BLIŽA DUTOVLJAM IN SI UTIRA POT PROTI SEŽANI

Letos nadaljujejo z izkopi proti Dutovljam in Sežani. Z mrzlično na-glo izolirajo cevi ter pripravljajo ostali material. V Šepuljah bosta v letnem dograjenju dva rezervoarja s kapaciteto 100 kub. metrov. Isto-časno grade tudi črpalnico, ki bo opremljena s tremi črpalkami. Te bodo odvajale vodo v sežanski rez-ervoar, postavljen nad vasjo pod Planino. V vse te rezervoarje bo do-tekala voda gravitacijsko z lipškega hri-a. Rezervoarji v Šepuljah so mo-rali biti zgrajeni zaradi višinske re-lativitete Sežane. S šepuljskimi re-zervoarji se bo spojila tudi voda iz starega vodovoda izpod Nanosa (Sušati), ki bo pomnoževala vodno zalogo iz Zalega hriba, oziroma Li-pe. Na ta način bo zgradnja z bolni-ko in industrijskimi obrati vred- v zadostni meri oskrbovana z vodo ob vsakem letnem času.

KAKO JE Z LETOŠNJIMI KREDITI?

Iz republiškega sklada je za le-tošnje leto za dograditev vodovoda odmerjenih 105 milijonov dinarjev. Od tega zneska bo treba vrniti Splošnemu gradbenemu podjetju v Gorici 34 milijonov, 20 milijonov pa bo veljal remont hubeljskega vodovoda na področju goriškega okra-ja. Ostalo bo torej samo 51 milio-nov za dela v končni fazi. Ta zne-ska pa ne bo zadostoval in bo po-trebno prisrsketi še dodatna sred-stva.

Okrajni ljudski odbor v Sežani je sklenil pogodbo s Splošnim gradbe-nim podjetjem iz Gorice, ki določa, da mora do 1. maja letos priteči vo-d iz novega vodovoda v Komen. Omenili smo že, da je ta del po-godbe izvršen. Po tej pogodbi bo tudi Sežana dobila vodo do konca leta, tako da bosta z avgustom la-hko v polnem obsegu začeli obrato-vo za nova mlekarina in bolnica. Da bi se dela hitreje razvijala in bila do postavljenega roka končana, je okrajni ljudski odbor sklenil pogod-bo tudi z okrajnim gradbenim pod-jetjem v Sežani, ki je že zaposlilo 60 svojih delavcev pri izkopu jar-kov od vasi Križ do sežanskega rez-ervoarja. S prvim majem je pred-videna na tem sektorju zaposlitev nadaljnjih 50—60 delavcev. Na ce-lotni gradnji vodovoda dela trenut- no okoli 400 delavcev.

Da bi delo pri gradnji vodovoda zadoščalo strokovnim predpisom in da bi potekalo v potrebni disciplini, je prevzel nadzor nad gradnjo vodo-

voda v zadnjem času direktor Sploš-nega gradbenega podjetja iz Nove gorice tov. Okrogli Avgust. S stra-ni Uprave kraškega vodovoda iz Se-zane nadzoruje delo na terenu upravnik tov. Kodrič Avgust, med-tem ko je strokovno vodstvo pover-jeno tov. Skriju Andreju. Vse delo-vni in nadzorni kaderji z veliko pri-zadevanostjo sodelujejo pri gradnji te- slovenski klasik in pisec številnih prelopih knjig Prežihov Voranc.

VODO TUDI V KRAŠKE VASI!

Govorili smo o glavni vodovodni li-niji, ki bo vezala Zali hrib in Sežano z nekaterimi vmesnimi vasi. Za prihodnje leto bodo začeli z grad- njo vodovodnih odcepov od te glav- ne linije in sicer po temle vrstnem redu: prvi odcep bo do vasi Šibele, drugi do Skrbine, tretji do Rubij, čet-rti do Svetega in Ivangrada. Kot peti odcep bi bila linija, ki bo vezala Volčji grad, Gorjansko, Brje, Tub-lje, Škofe, Kreglišče, Veliki dol. Sle-dilica bodo remont otepa Pliskovica, Kosovelje, Krajna vas, Skopo, Ko-pivca, Tomaj, Šepulje, Križ, Šmarje in Dane. Vse te vasi so navezane na novo zgrajeno linijo, imajo pa že vgrajen stari avstrijski vodovod, ki ni več uporaben in mora biti remon-tiran. Prihodnje leto bodo začeli graditi vodovod od Komna do Sta-njela, ki bo napajal vasi Malo, Tomasevico, Grabovico, Kolbo glav-vo, Tupelce, Hruševico, Stanj in Kolbdil. Za vse to pa bo potrebno investirati se okoli 300 milijonov dinarjev.

TUDI ISTRSKI VODOVOD SE ŠIRI

Razen v Komnu na Krasu bodo odprli novo zgrajeni vodovod 1. ma-ja tudi v Materiji—Baču. To je po-daljšek že obstoječega istrskega vo-dovoda.

Kilometer dolg izkop so opravili s prostovoljnimi de-lom vaščani sami, ki so z lastno vprgo dovažali tudi zemljo in pe-sek. Strokovno delo je opravila Uprava kraškega vodovoda iz Se-zane. V maju bodo pričeli graditi vo-dovod Obrov—Kozina ter Rodik—Divča. Istočasno bo remontiran tu-di vodovod pri Črmen kahu. Druž-beni plan sežanskega okraja predvi-đeva za razširitev istrskega vodo-va v letu 1954 11 in pol milijonov dinarjev.

Borba za vodo je torej na Krasu in v Slovenski Istri prešla v zma-govito fazo. Razveseljivo je dejstvo, da je prizadeto prebivalstvo teh pre-delov končno vendarle prešlo iz pa-sivnega odnosa do reševanja najbolj perečih problemov, v aktivno, razu-mevajoče sodelovanje. Vidni uspehi pripravljani in dela ter ogromnih naporov ljudske oblasti kot celote, kakor tudi posameznih vodnih predstavnikov, ki so se od njih od-ključitve sem požrtvovalno trudili, da bi ustvarili boljše življenjske po-goje za ukrajsnje prebivalstvo, so končno morali pritegniti k aktivira-zanju prizadeti življenj. In kakor je bila elektrifikacija celotnega sežan-skega okraja s sodelovanjem prebi-valstva pospešena, prav tako bo tudi izgradnja vodovoda in vodovodnih odcepov ter podaljškov dovršena s sodelovanjem ljudstva prej, kakor predvidevajo mehanično izdelani ma-teriali.

Okrajni ljudski odbor v Sežani je sklenil pogodbo s Splošnim gradbe-nim podjetjem iz Gorice, ki določa, da mora do 1. maja letos priteči vo-d iz novega vodovoda v Komen. Omenili smo že, da je ta del po-godbe izvršen. Po tej pogodbi bo tudi Sežana dobila vodo do konca leta, tako da bosta z avgustom la-hko v polnem obsegu začeli obrato-vo za nova mlekarina in bolnica. Da bi se dela hitreje razvijala in bila do postavljenega roka končana, je okrajni ljudski odbor sklenil pogod-bo tudi z okrajnim gradbenim pod-jetjem v Sežani, ki je že zaposlilo 60 svojih delavcev pri izkopu jar-kov od vasi Križ do sežanskega rez-ervoarja. S prvim majem je pred-videna na tem sektorju zaposlitev nadaljnjih 50—60 delavcev. Na ce-lotni gradnji vodovoda dela trenut- no okoli 400 delavcev.

Da bi delo pri gradnji vodovoda zadoščalo strokovnim predpisom in da bi potekalo v potrebni disciplini, je prevzel nadzor nad gradnjo vodo-

MATEVŽ HACE:

I. MAJ V PARTIZANIH

Poznate štajerske pokrajinske bogatih ravnin, nizkih gora in temnih gozdov? Tisto Štajersko, o kateri je Hitler dejal svojim poglavarjem: »Napravite mi tu nemško!»

V tej pokrajini na severnem delu naše zemlje se je v XIV. diviziji bo-tilo tudi nad 340 Primorcev in No-trančev. Borili so se hrabro. Nekega Ivančiča iz Ilirske Bistrice so smat-ra-li celo za najboljšega mitraljeza slovenske brigade Toneta Tomšiča.

Bilo je zadnjega aprila 1944. Dan je bil lep in sončen. S 13. brigado, v kateri je bilo tudi mnogo Primor-cev, smo se tolkli na Razborju na štejsko-koroški meji. Kdo ne pozna Razborja, ki leži ob vznožju Uršlje gore in je vojaška strateška točka? Dobri ljudje prebivajo tam — delovni in pošteni hrabrovo kmet-je, zavedni Slovenci. Majhna gorska vasica je prehranila na tisoče partizan-ov. V neposredni bližini Razborja župnikuje zavedni slovenski pisatelj Ksaver Meško, ki so ga Nemci več-krat preganjali, onstran Uršlje gore pa je živel in delal prezdajodi umrl slovenski klasik in pisec številnih prelopih knjig Prežihov Voranc.

V gorski vasi Razbor smo torej po utrudljivih borbah v koroških go-rah počivali, si ogledovali lepote po-krajine in se pomenkovali. Propa-gandisti so kar naprej žalovali za Kajuhom in Belacem. Komandati Mi-lenko, ki je potem tako nesrečno padel, je jahal na belem konju okrog vasi. Harmonikaši so igrali, nekateri pa so plesali in tolkli po stari na-vadi v pod. Drugi, ki so bili bolj

utrujeni, so ležali za šatori in se son-čali.

Načelniki štabov so delali načrte. Tako je načelnik Tomšičeve brigade Lado Lavrenčič, vedno zaračen, se-del med kupi načrtov, se prijel za glavo in se prepiral z bataljonskimi štabi, ki so bili bolj skopi v pisarjni, pač pa boljši v akciji. »Lahko je te-bi, advokat si bil v civilu in najr- lahko narediš tako hitro, kot bi jaz nacepil meter drve,« je govoril Kra-marčič, doma iz Bele krajine, in se čehljah po lasih.

Kurirji so prihajali in odhajali iz raznih strani Pohorja, Savinjske do-line, Kozjanskega in Koroške. Pri-pravljali smo se na nove borbe. Kmetje so delali na njivah, prihajali v vas in spravevali naše fantje, če bo-mo še dolgo ostali v vasi. Naši in-tendanti so jim delali cigarete ter tobak za pipo in za žikanje, ki ga je 13. brigada zaplenila Nemcem. Iz dolinskih vasi na so ženske prineste v jrbahših cvrtja in pečenja za vso brigado.

Sedeli smo na lepem kmečkem vrtu. Pravkar je začelo zeleneti, v dolini pa je bilo že vse zeleno.

K naši mizi je pristopil partizan Ivo, velik, močan človek s temni brki pod nosom. Prestopal je sem in tja, dokler ga ni Luka vprašal: »No, kar povej, kaj te tišči. Ivo se je popraskal za ušesi in začel: »Ju- tri je Prvi maj. Rad bi vedel, če ga bomo dobro praznovali. Ali ne bi bilo dobro, če bi kaj orožja dobili in bi se to, da bi časopisi pisali o nas. Predlagal bi, da bi šli v Slovenj-

gradec in tam razbili postojanko. In o prvi akciji bi morali zvedeti vsi,« prav vsi.

Luka je vstal in ga opretljaj po rameni: »Glej, Ivo, dobra parti-zanska grča si in še Primorec po-rodu. Premislili bomo tvoj predlog.«

Ko je Ivo odšel, je prišel komisar Tonček rekoč: Pa ja ne bomo Priv-raga maja počivali! Sem za to, da napravimo dobro akcijo in da se po-tem veselimo. Udarimo v Soštanj! Tam je toliko usnja, da bomo lahko obuli vso brigado, divizijo in še za-terence ga bo ostalo. »Nič ne bo s Soštanjem,« je odvrnil Aleš — tam smo že pobrali konje, se ga bomo zopet kdaj drugič spomili-«

V sosednji hiši so odprli okna in hrčeči glasovi harmonike so napoli- nili vrt. Vmes se je šisalo vriskanje naših borcev. Nato so prišle neke terenke in začele spravevati, kdaj bomo prišli na Kozjansko. Tam so dobri ljudje in komaj čakajo na bri-gade. Ko so stale pred mizo, so kar cepetale z nogami. Vsi smo vedeli da bi rade plesale. Toda mi smo bi-li izmučeni od borb in dolgih marš-ev in se nam ni prav nič ljubilo vrteti se po kmečkem podu. Bojan se je obrnil k njim in jim rekel, da imamo še neko delo, v sobi pa je polno fantov, ki znajo vsi plesati. Odsle so, veselo cepetajoč z noga-mi. Ko so se pomešali med naše borce, je šele nastalo pravo življe-nje. Pet harmonik je naenkrat igra- lo, vmes pa se je oglašil še boben.

Ves popoldne smo sklonjeni ždeli (Nadaljevanje na 8. strani)

1. MAJA 1945 JE JLA OSVOBODILA TRST

Srčna kultura Slovencev ni dala, da bi maščevali grozodejstva fašistične »kulture«

(Odlomek iz spominov Juša Kozaka)

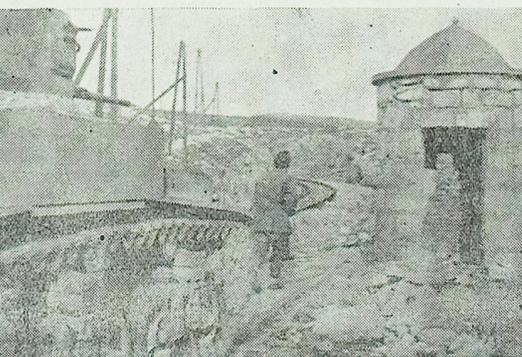
Noč se je zgostila nad mestom in morjem, ko so se začeli naši vo-zovi spuščati po široki, asfaltirani, le na nekaj mestih poškodovani cesti v Trst. V temi n'em razlo-čih, le stibit sem marmorno mesto ob morju, ki se mi je zdelo prej tako sovražno, krvočito. Kadarkoli sem pred vojno potoval skozi Trst, vedno sem srečal v mestu kakor črna drobna, žive oči so se mu kakor miši svetlele skozi veke. Opriranje se obema rokama se je dvigal in spu-ščal na mehki zofi in se od samega zadovoljstva glasno hahljal. Bilo mu je šestnajst let, ko je odšel med partizane in se v nevarnih bojih pretikal po štajerskih in ko-roških gozdovih. Nazadnje ga je borba zanesla na Primorsko, kjer so popadali vsi njegovi tovaršji.

Tako je prišel pastirček skozi vse partizanske borbe na fotelje v tr-žaški Prefekturi, kjer je onemel od začudenja in si ni mogel napasti veselih oči in se naučiti udobno-sti luksuznih foteljev. Pastirček je sedel na prestol, na katerem so včas h Colottiji, Mianiji krojili »pastirskemu ljudstvu fašistično pravico.

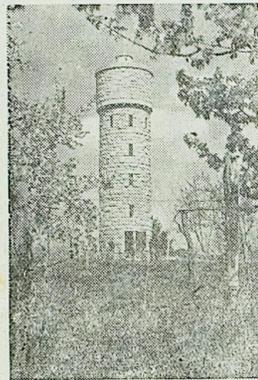
Cemu bi pastirček dokazoval, da je ljudstvo, ki se je dvignilo na Krasu, kulturno in ne narod kme-čkih barbarov? Cemu? Govorila so in še bodo dejstva. Naš narod, ki se je do potankosti seznanil s kul-turo, ki so jo prinesli miličniki, črna srcaje, kraljevi karabinjerji in vojniki, ve, da sta dve kulturi. Sr-čna kultura, ki ustvarja vse člo-večanske vrednote, priznava vsem narodom življenjske pravice in jih

družiti z ljubeznijo v občestvo, in fašist-čna civilizacijska »kultura«, ki je silo pokriva strašno človeško geloto. Italijansko delovno ljud-stvo je »pastirčkoma«, ki med kra-škimi skalami niso nikoli mislili na svoje življenje, stisnilo roko ko je v njihovo pomočjo na tržaških uli-čah razvil prapor vstaje. Oboji so čutili, da je usoda Trsta neol-čljivo povezana z ljudstvom, ki ga hrani in živi in ustvarja sedaj no-vo obliko sožitja, svoboda ljudske oblasti, ne pa kakor je delala fašis-tična kultura, ki je delala zbristi-ati s sveta živo ljudstvo in mu iztrgati jezik iz govtanca, da bi se v mestu ne čula beseda slovenskega zaledja.

V juniju štiri in štiridesetega le-ta mi je dejal Sorrente, b'vsi ka-poposto v šentpetrski jetnišnici, na kolokvoru v Firencah: »Kar je izkazal vaš narod po zlonu nam, Italijanom, ki smo vam prizadeli toliko gorja in opustošenja, da tu doli v Italiji tega niti ne slutijo, je nerazumljivo. Narod, ki se je pokazal tako plemenitega, mora imeti veliko srčno kulturo in smo bili nad tem tako presenečeni, da vsega niti razumeti n smo mogli.« Pastirček, ki se je ujkal na meh-ki zofi v Prefekturi, je prišel v prej tako sovražne sobane s srčno kulturo, ki v borbi za človeške prav-ice ni mislila le na svoj zatirani narod, ampak na vsa ljudstva.

Poslednji boji za osvoboditev Trsta leta 1945

Novodograjeni vodovodni rezervoar v Komnu

somraku so v poletnih dneh hitele žene in dekleta k vodovodnim pipam, kjer so te pipe bile, da bi nastregle vsaj nekoliko vode, kar se se je je nabralo čez noč v ceveh stare vodovodne napeljave. Po vseh pa so ljudje dostikrat zaman pogre-zali vedra v usahle karnice in so morali po ure in ure daleč z vozo- vi in sodi, ali pa peš z brenčati po vodo. In tam, kjer je bila nekot stara avstrijska vojaški uprava napel-jala zasilen vodovod, ki je oskrbo-val v prvi svetovni vojni soško fronto, se je po vrhu zemlje polo-ženih cevih pretakala sparjena, od sonca razgreta voda, ki je niti za najrjunejše potrebe ni bilo. Pozimi pa je voda v teh nezavaruvanih ce-veh še zmrznila, na mnogih mestih razgnala razcevele cevi, da je pomla-di uhajala itak skromna zaloga vode v zemljo. Z zaskrbljenimi očmi je Krasevec bližli po vsevirju in hre-penel po rešilnih oblahkih, ki bi pri-neli dež in napolnili karnice. Zelenjadni posevi v skromnih vrtovih in poljski nasadi so veneli in umirali ob tesobnem pomanjkanju mokrote. Krasevec je sejal, suša je žela. Redke so bile na Krasu letine, ki jih je narava oblagodarila s potrebno količino padavin. Ljudje povedo, da bi moralo na Krasu od zgodnje po-roladi do jeseni vsakih osem dni vsaj 24 ur deževati, da bi bila rast po-sevov zagotovljena. Vremenski bo-govi pa so tem krajem skopo odme-rili kontingente blagodejnega dežja. Tako je bilo od nekdaj na Krasu glede vode in tako bi bilo še danes in jutri in čez tisoč in več let, ako bi ne bili doživeli velike svobode in z njo veličastni delovnih zmag, med katere se pravkar uvršča tudi gradnja novega kraškega vodovoda.

TOVARIŠ AVGUST KODRIČ PRIPoveduje

Obrnil sem se na sedanjeje uprav-nika Uprave kraškega vodovoda to-

Ni dovolil, da bi ga pogledala v obraz. Bil je še mlad in je vedel, če bo zagledal njene obokane oči in soize, ki so se ji še neprebrgoma izdvalje po lictih, da verjetno ne bo zdržal. Hotel pa je pokazati sestri, da je kljub vsemu čvrsta, da zna prenašati težave, da ga tudi nud dogodek ne more enostavno podreti. Julka mu je hotela še enkrat dvigniti glavo, ki jo je poveljal na prsih. Ni uspela. Nasprotno, zahtila je, da je najbolje, da ga pu-sti. Položila mu je roko na desno ramo in tako sta ostala. Šešla ko je ugovoril, da ni več nevarnosti, da se mu knaka solza prikaže v oči, ji je pogledal naravnost v lice. Julko je to spravilo malce k jebi. Bratova odloč-nost jo je opogumila. Z robcem si je obrisala zadnje solze.

Medtem pa so očeta že pripeljali s policijskim av-tomobilom v zapor. »Aretirali so ga na dan,« je rekel Nino, »ki ga najbolj ljubim!« — 1. maja 1939. leta je policija v Trstu polovila nad 150 oseb, v glavnem delav-cev, ki jih je imel režim v'psane v posebni knjigi, ter jih po nekaj dneh odpeljala vklejenega kakor roparje in kriminalce na otoke Ventotene in L'pari ter v mesta Arezzo, Padovo in Frascati.

Nino in Julka sta ostala sama doma, v sila skrom-

rem stanovanju pri Sv. Jakobu, ki ga skrb stanovalcev ni mogla posebno spreminiti. Razpokane zidove je mašil tudi po petkrat na leto oče, stare deske, ki se sestavljajo pod, pa so postajale iz dneva v dan bolj temne, kljub temu, da se je Julka skoraj vsak dan trudila, da jih napravi svetle in čiste z vodo in milom. V sredini mase predsobice je bila mizica, na katero je Nino po očetu-tem odhodu položil njegovo sliko čisto blizu mamine slike, katere obličje je ostalo Julki le megleno v mislih. Nino pa mame sploh ni poznal, ker mu je umrila, ko je imel le dve leti. Zdaj je bil Nino star 16, Julka pa 17 let in nekaj mesecev.

Oče je bil prinesel prav en dan prej plačo. Revno plačo! Plačo preganjanega delavca, 820 lir, ker so mu odtregali 40 Fr za fašistični Dopolavoro, ki ga je moral plačevati, kljub temu, da ni bil nikoli v stranki in, da ni tja nikoli zahajal. Plačala sta lahko stanovanje, vde in nakazala obrok podjetju, kjer je bil oče pred enim letom kupil šivalni stroj za Julko. Preračunala sta, da jma ostane toliko denarja, da se v teku meseca lahko prehranita, vprašanje pa je bilo, kako urediti za naprej. Nino je prodal sošolcem skoraj vse šolske knjige. Za 25 bormih lir je oddal tudi atlas, ki mu ga je bil oče kupil pred dvema letoma in na katerega je bil poso-bno navezan, ker podobnega ni bilo mogoče najti v robeni knjigarni. Očeta ga je prodal neki knjigar, ki ga je bil dobil po nekih posebnih zvezah iz Francije.

Na atlas je bil Nino navezan predvsem, ker je bilo na etnični karti italijanske države vse področje Juljske Krajine označeno kot ozemlje, ki ga naseljujejo v glav-nem Slovenci in Hrvti. Takšne resnice ni bilo v no-benem italijanskem atlasu. Težko ga je dal! Pa ga ni nesel sam sošolcu, s katerim se je bil zmenil za prodajo. Prosil je Julko, naj ga izroči ona, da se je tako izognil ponovni duševni muki. Knjige je prodal, ker v šoli ni mogel več. Denarja ni črlo. Podjetje Kozman, kjer je delal oče, je nemudoma držalo očetovo ime iz seznama zaposlenih delavcev, čim je zvedelo, da ga je aretirala in odgnala politična policija.

Julka se je posvetila šivanju. Oče ji je bil rekel tik preden so ga odpeljali, naj skuša pomagati bratu in sebi s šivanjem. Počasi se je dodobra usposobila in ji je šlo že kar od rok. Dobri sosedje so ji preskrbeli precej dela. Nino se je tudi sam trudil, da bi kje kaj zaslužil. A kje? Povsod so ga spravevali, kje je oče. Če je eno-stavno odgovorjal, da je zaprt, so mislili, da je tat ali kriminalc, če pa je Nino dodajal, da je zaprt zaradi politike, je bilo še slabše. Dela ni dobil niti pred začet-kom, niti po začetku vnosa. Domov se je vračal vse potr. Julka ga je že iz navade, a brez prepričanja bodrila, da pa je otožno molčal. Očetova sila na mizi v predsobici ga je naslednji dan znova poganjala iz stanovanja na iskanje potrebnega zaslužka.

Točno po treh letih je pustil pismonošo v veži bror-jav. Ni ga izročil naslovljencu, kljub temu da bi to moral. Prav na mizi, pred očetovo sliko ga je našel Nino, ki se je vračal iz pristanišča, kjer so ga bili prav tisti dan najeli kot težaka za etnotedensko delo pri nakladanju blaga na neko brazilsko ladjo. Julka ni niti vedela o brzojavu. Spogledovala sta se. Nino je opazil, da ni to navadna privatna brzojavka, temveč brzojavka v modri barvi, kakršne so razpoložljale samo državne ustanove. Julka je zbežala k šivalnemu stroju. Notranji glas jo je opozoril, da gre za slabo novico. Nino je odprl brzojavko in prebral. Glas mu je zastal v grlu. Ker z druge sobe ni bilo glasu, je Julka vstala in se opotekaje spravila do vrat. Nina je vprašala: »Oče?« — »Da, oče...« je utegnil komaj spregovoriti brat. »Oče!...« je pa-novno kriknila Julka in se zerrudila na stol ob mizici. V brzojavki je pisalo: »Obveščamo Vas, da je Vaš oče večraj ob 17. uri umrl zaradi boleznia.

Mareca naslednjega leta je šel Nino v partizane. Mor-al bi pravzaprav v italijansko vojsko, a je zahtul, da bi se izneveril idejam umrlega očeta, če bi dovolil, da ga obedejo v uniformo, ki je bila vse prej kot za sim-bol pravice in svobode. Z Julko sta se domenila, da bo ona rekla, ko bodo zanj izpraševali, da je šel na delo v Nemčijo. Julka ni hotela in ne bi ga mogla zdržati. Ko sta se poslavljala, mu je celo rekla: »Saj vem, tako nas je oče učil... in prav je, da smo takšni, kakršne nas je učežil!...« Nino jo je objel. Njene solze so se pretvarjale na Ninotovem jopiču v mokrotremne madeže,

(Nadaljevanje na 8. strani)

v Slovenski Bistrici s serijsko pro-izvodnjo. Pri teh vodnikih pade iz-gubna energija pri prenosu najmanj za 40%, sposobni pa so vsak čas prevezati tudi za 100% večje breme brez kvamnih posledic. Gradnja alu-minijastih vodnikov pomeni tudi sprostitve velikih količin bakra in bakrenih izdelkov.

IZ TOVARNE »VLADIMIR BAKARIČ«

Delavci te tovarne so izdelali prvih 7 velikanskih saksionalnih par-nih kotelov z ekranirano pečjo za premog prah. Vsak izmed teh kotelov je visok 25 m in vsi skupaj bodo lahko pridobili na dan okrog 14.000 kWh električne energije. Pr-vi kotel obratuje v koksarni Luka-vec, tri namočajo v železarni Ze-nica, po enega pa v železarni Si-sak, Trebča in v kombinatu Borovo.

»DINARA« IZROČENA PROMETU

Lani so izročili prometu našo največjo prekoceansko ladjo »Di-nara«. Ima 4200 ton nosilnosti in je uspešno končala poskusno vož-njo po Jadranu. Ob tej priliki je že dosegla hitrost 17 morskih milj na uro.

GRADIMO PRVI KILOTROM

Zagrebska tovarna Rade Končar je začela graditi prvi kilotrom v državi. Izdelan bo iz našega mate-riala, razen nekaterih instrumen-tov, ki smo jih naročili iz tujine.

TOLMINSKA IN 1. MAJ

Nekdaj kasarne in bunker - danes šole, zadružni domovi in planinske koč

Naša lepa Tolminska! Kako si uporno kljuvala skozi stoletja vsem navalom tujcev. Ze nekdanji mogočni Rimljani so te poznali, poznali so te Benečani, oglejski patriarhi, goriški grofje, Turki in drugi. Vsi so prihajali po tvoje dobrine in jih odnašali. V času vladanja goriških grofov so vstali iz tvojega ljudstva štirje voditelji: Ivan Gradnik, Gregor Kobal, Martin Muih in Lovrenc Kragulj. Postavili so se tlačani za svoje pravice, pa jih je takratna grofovska oblast premagala. Zrjelo lepih dni, ki so jih pričakovali in se zanje borili, je zameglila kri štirih voditeljev kmečkega punta. Spomin nanje živi še danes na Tolminskem.

Ti majhna obmejna deželica s svojimi globokimi dolinami, grapami, skalovjem, pašniki in strminami! Koliko zgodovine se je odigralo v zadnjih štiridesetih letih na tvojem ozemlju. Ze nekdanja Avstrija je gradila na vseh važnejših prehodih strelske jarke, kaverne in gorske ceste. Tvoji pridni in do skrajnih mej vzdržljivi prebivalci so s strahom gledali tako početje. Vojna je bila zanje nekaj, česar si niso želeli. Pa je vendar prišla. Nenadoma in nepričakovano je zapadlo ob Soči.

Vse, kar je temu spodbilo, je danes le še grenak in pekoč spomin. V družinah, ki so na soški fronti izgubile gospodarje in sinove, še danes niso zaceljene rane. Številni so po vaseh spomeniki, kjer piše: Padel na Soški fronti. Številna so še vojaška pokopališča s tistimi značilnimi sivimi cementnimi križci. Ob pogledu nanje se marsikateri stari ženinici utrne iz očesa grenka solza spomina. Tam trohnijski kosti zdravja in življenja polnih gospodarjev in sinov lepe Primorske. Med njimi so tudi njihovi možje in sinovi, ki jih je avstrijski militarizem iztrgal iz domov, trikrat, ko je bila vsa Primorska odeda v cvetje. Iz okrašenih vasi so morali na fronto — v smrt za koristi tujcev.

»Prokleta vojna!« je takrat ušlo iz ust marsikateri ženi. Po štirih letih je prenehalo bobnenje ob Soči. Pri Kobaridu so Lahi doživeli poraz, doživeli tisto, kar so v svoji grabežljivosti po tuji zemlji zaslužili. Bežali so vse tja do njihove reke Piave.

Ljudje Tolminske so se oddahnili. Zdaj bomo imeli mir pred tistimi, ki so tako požrešno gledali na našo zemljo! Kako so se zmotili! Čeprav je Italija bila poražena, se je po letu 1918 njeno vojaštvo razlezlo po vsej Primorski. Ljudje niso mogli verjeti. Spomladi 1919. leta so prišle še s Koroške vesti: na sadnem drevju, ki bujno cvete — visnjem obešeni slovenski kmetje.

Strahni sadovi vojne! Ljudem so trzali živci od groze nad takim početjem.

★

Lepa in divjih lepot polna Tolminska je po sili vojnih dogodkov postala obmejna deželica. Ljudje so se zapirali sami vase, ker jih je »katoriška« Italija postopoma oropala vseh političnih, kulturnih in človeških pravic in nazadnje še svobode. Začela je z mrzlično naglo bediti veličanske kasarne in trdnjave. Ves gorski pas od Tolmina preko Kobarida, Boveca, Trente, Krna, Peči, Črne prsti, Porezna, Blegaša, Ledin in od tam dalje proti Pivki je spremenila v utrjeno obrambno mejo. Italijanski oboroženi imperializem je Tolminski deželici delno spremenil njen zunanji obraz.

Res, zunanji obraz. Notranjega ni mogel, čeprav bi ga bil tako rad. Ljudje so trdno verjeli, da bodo še doživeli lepe dni, da bo še prišel Prvi maj.

In je res prišel. Ne sam od sebe, nalahno in neopazno. Štiri leta so se tudi Tolminci trdo borili skupno z drugimi deželami Jugoslavije za resnični prvi maj. Zadelj sneg je 30. aprila 1945 pobelj vrhove Tolminskih gora in takrat so se partizanske čete vspale v Tolmin. Zavladalo je repopisno veselje in navdušenje. Po tolikih stoletjih je tolminsko ljudstvo pozdravilo svojo vojsko. Takrat so na mah izgubile svoj pomen vse zgrajene kasarne, vse trdnjave in

bunkerji po gorah in prelazih, vse žične ovire.

★

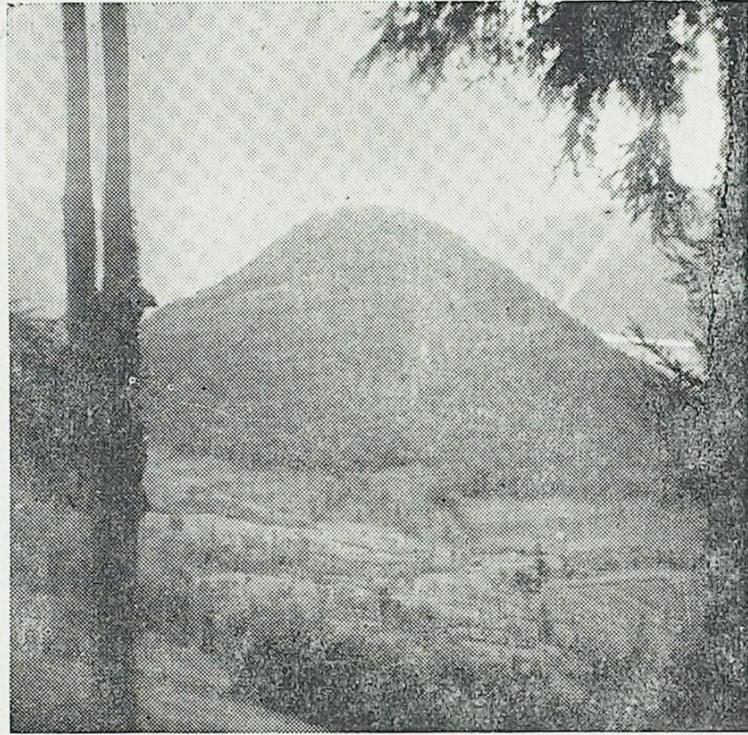
Kaj je danes s tistimi kasarnami in bunkerji? To je vprašanje, ki gotovo zanima tiste onstran Soče, ki so jih gradili. Res je, da je danes Tolminska deželica znova na meji, le v obratnem položaju kot nekdanj. Ljudska oblast tistih kasarn ni uporabila za nastanitev vojaštva kot nekdanj Italija. Spremenila jih je v šole, zadružne domove, hotele, planinske koč in podobno.

Nekdanjim graditeljem v odgovor. Vemo, da nam na tak odgovor ne

gimnazija, na ruševinah karabinjerse kasarne pa so zgradili zadružni dom.

Še nekaj moramo dodati. Italija je imela večje zapore v Tolminu, Bovecu, Cerknem, Idriji in manjše v drugih krajih. Vsi so bili vedno polni naših ljudi. Danes obstajajo zapori samo še v Tolminu, toda še ti so največkrat prazni. Italija je imela povsod karabinjerje financarje, kvesturine, fašiste in še številne plačane ovaduhe. Danes je samo v večjih krajih nekaj miličnikov.

Na vse to se bodo prebivalci Tolminske spominjali ob prazniku Prve-

Kozlov rob pri Tolminu. Na vrhu so nekdanj bivali grofje — mučitelji tolminskega kmeta

bodo odgovorili vse dotlej, dokler vodijo še vedno svojo staro politiko.

Ker je pač tako, bomo povedali, da je iz nekdanjih kasarn v Kobaridu nastala tovarna igel, ki že danes izdeluje igle vseh vrst in velikosti za vsa država. To je bolj koristno in potrebno kot — »otto milioni di baionette« — s katerimi se je tako rad bahal kolovodja rimskega fašizma, ki je tudi Tolminski deželici prizadejal toliko gorja in opustošenja. V Trenti so nekdanje vojašnice spremenili v udobne hotele, kamor prihajajo letoviščarji na oddih. Na Petrovem Brdu v Baški grapi so železničarji preuredili nekdanjo obmejno vojašnico v prijetno zavetišče. Na Porezu je planinsko društvo Cerkno iz kasarne obmejnih stražnikov uredilo udobno planinsko koč.

Še pomembnejše delo so izvršili v Cerknem, kjer so ogromna poslopja alpskih kasarn preuredili v El ktrogospodarski in Vajeniško šolo. V prvi se izobražujejo 81 učencev v elektrogospodarski stroki, v drugi pa 48 vajencev obrtnih podjetij. Učni kader sestavlja pet predavateljev teorije in 12 predavateljev praktičnega pouka. Na zidovih teh kasarn je nekdanj blestel velikanski napis: »Di qui non si passa« — Naša današnja šola pa je odgovor nekdanjemu napisu.

Istotako so v Cerknem preuredili nekdanjo karabinjersko kasarno v gimnazijo, oficirsko kasarno v Dijaški dom in nekdanje vojaške barake v stanovanjske hiše.

Na Kladju na Cerknem so v nekdanjem bunkerju uredili kulturno dvorano, kjer so imeli že več uspeših prireditev in koncertov. Na Kmicah nad Idrijo so iz obmejne vojašnice uredili lep zadružni dom, ki služi širjenju tiste kulture, ki so jo tisti, ki so tod gradili take vojaške objekte, hoteli popolnoma zatreti.

V Idriji preurejajo velikanska poslopja vojašnic v dom za umobolne, ki bo sprejemal bolnike iz vse Slovenije. V Črnem vrhu nad Idrijo je v preurejenih kasarnah nekdanjega štaba obmejnih straž (GAF) nižja

ga maja. V nekdanji mračni luči kasarn, bunkerjev in zaporov, obkroženih od številnih fašistov, kvesturinov, karabinjerjev in ovaduhov jim bo Prvi maj — jasen in sončen praznik svobode.

P. A.

PADLA STA

(Nadaljevanje s 7. strani)

ki so se počasi širile kakor odraz globoke sestrne tesnobe, ker ji je brat odhajal. Ko pa je bil Nino že na vratih, se je namadoma spomnila nečesa. Stekla je v sobo in se vrnila z malo sliko umrlega očeta, ki jo je strgala iz neke legitimacije. »Da te bo varoval!...« mu je rekla.

Prve čase je dobivala često njegove vesti.

Proti jutra so pripeljali po slabi gorski poti top, ki so ga zaplenili 1. maja 1944 v Velenju. Lahko si predstavljate, kakšno je bilo navdušenje borcev. Prihajali so kurirji, obveščevalci in tehajci. Vsi so se čudili, kako je bilo to mogoče, da so

doživela in preživela, so napravile iz nje trezno žensko. Ni se več prepuščala pogostim sanjarjam kakor prejšnja leta. Neki dan je srečala partizana Mavroča, za katerega je vedela, da je bil v isti četi kakor Nino, ter ga vprašala, kje je bila četa v času, ko je poslal Nino zadnje pismo. Mavroč ji je povedal, da je bila na Predmeji, da se je tu spopadla posebno prve dni maja čete češče s sovražnikom. Sam, je dodal, da je bil ranjen prav na Predmeji in da so ga odpeljali po bitki v partizansko bolnico, kjer je ostal celih 6 mesecev.

Julka se je odpravila na pot. V njenem srcu se je že usidrala resnica. Zaključki, da nobene ideje ni mogoče uresničiti brez žrtve, in spomin na očeta so ji neprenehoma obnavljali moralno čvrstino in jo vzpodbujali, naj le išče brata, ker da ga bo zagotovo našla. Obrnila se je na kmete v Lokvah, pri Tajbarju in na sami Predmeji. Spremljali so jo na razna mesta, kjer so bili pokopani padli borci. Na vseh grobovih so sveže spomladanske cvetice potrjevale, da nanje ljudstvo ne pozablja, in blažile zasluženi počitek junakov. Kakih 600 metrov iz Predmeje proti severu so našli na osamljenem grobu. Bil je v dolinici, kjer je bila travla še mokra od ktranje rose. Belež kamenčki so bili skrbno zloženi okrog groba in prvi sočni žarki so dozorevali ob dotiku s kamenčki blesteče reflekske. Julka se je spuščala v dir proti grobu. Ni se zmotila, na njem je pisalo: Nino Se-

Prvi maj v partizanih

(Nadaljevanje s 7. strani)

nad vojaškimi kartami. Preučevali smo poročila obveščevalcev. Luka je predlagal, da gremo ponoči v Velenje, razbijemo postojanko in zaplenimo nekaj topov. Nekateri pa so bili za to, da gremo v Slovegradec, Novak pa je bil za ponovno akcijo v Šoštanj. Novak je bil znan po vseh štairskih gorskih kmetijah. Kjerkoli smo zaplenili tekstilno blago, je bil Novak tisti, ki je ukazal intendantom, da ga razdele med kmečke žene za obleke, predpasnike, naglavne rute in za perilo.

Končno so se člani štaba XIV. divizije in 13. brigade odločili za Velenje. Napisali so povelje za premik. Harmonike so utihnile in terenke so se žarečih lic odpravile terenske stražni. Na vase so se začele zbirati čete. Vodniki so klicali svoje borce v vrsto. Dekleta in žene so stale na pragi in radovedno zrle, kam bomo šli. V bližnjem gozdičku se je oglasila kukavica, znanilka pomladi v gorah.

Ko se je znočilo, smo zapustili Razbor in se napotili proti Graški gori. Noč je bila topla in svetla. Zraven mene je stopal star partizan, doma nekje iz okolice Ilirske Bistrice. Prav počasi je pripovedoval, kako je 20 let žgal ogle v snežniških gozdovih. »Veš, komisar«, mi je dejal. »Kadar smo v gozdu praznovali prvi maj, smo se zbrali vsi oglarji. Peli smo in pili in ponosni smo bili na ta dan. Vozniki so se ustavljali in poslušali naše petje. Tako bi rad vedel, če bom še kdaj žgal ogle v notranjskih gozdovih. Joj, kako je bilo lepo, čeprav smo malo zaslužili! Hodiš v mesečni noči okrog kope, kadiš pipo in poslušas sovo ali lajanje srnjaka. Rečem ti, da je oglarska obrt najlepša na svetu.«

Ko sem šel naprej ob koloni, mi je Bojan zašepetal: »Boš videl, da bomo imeli srečo. Jutri bomo imeli veselje. Saj vem, da mi ne verjameš.«

Ko smo prispeli na Graško goro, so se oddelki razdelili in se hitro spustili v Velenje. Del nas je ostal kar tu, ker smo imeli sestanek z odredovimi štabi. Vsake pol ure so prišli kurirji in nas obveščali o poteku borbe. Mitriljezi so kar naprej regljali, vmes pa so pokale bombe in topovske granate. Zelo žal mi je bilo, da se nisem mogel udeležiti borbe. Saj smo se udeležili vsake, če smo se je le mogli.

Proti jutru so pripeljali po slabi gorski poti top, ki so ga zaplenili 1. maja 1944 v Velenju. Lahko si predstavljate, kakšno je bilo navdušenje borcev. Prihajali so kurirji, obveščevalci in tehajci. Vsi so se čudili, kako je bilo to mogoče, da so

borci XIV. divizije zaplenili top. Da, to je bilo nekaj posebnega za gorsko vas. Poleg topa so ležale zaplenjene puške in mitraljezi. Borci so se prepirali med seboj, kdo ima več zaslug za zaplenitev topa. Nočna borba je bila kratka, ostrina in za nas uspešna.

Ko smo prispeli nazaj na Razbor, se je začela proslava Prvega maja. Oglasile so se partizanske in narodne pesmi. Štirje smo drug za drugim govorili o pomenu praznika in o naši borbi. Nabrlo se je tudi več sto kmetov in nas z zanimanjem poslušalo. Mladinci so nastopili z borbenimi recitacijami. Nastalo je splošno raganje. Veselje ob praznovanju Prvega maja se je združilo z veseljem zaradi zaplenjenega topa. Glas o tej akciji se je kmalu razširil in ko smo čez nekaj dni prispeli na Pohorje, so nas tam že spraševali, če smo res zaplenili 8 topov. Mnogi ljudje so govorili, da to zmorejo samo borci XIV. divizije.

Iz vsih karavil so prišli kurirji, iz bolnic pa lažji bolniki in skupaj z nami slavili praznik dela. Tudi dele na polju je prenehalo in kmetje so z zanimanjem poslušali, zakaj se praznuje v svetu praznik dela — 1. maj.

Če danes vprašate kmete na Razborju in Graški gori, kdaj je bilo pri njih najlepše med narodnoosvobodilno borbo, vam bodo govorili o borbah XIV. divizije, o zaplenjenem topu in veselih borcih, ki so plesali dan in noč s kmečkimi dekletimi. Tistim pa, ki ste se borili v vrstah XIV. divizije, lahko sporočim, da gorski prebivalci zelene Štajerske še vedno mislijo na vas in da se še vedno spominjajo proslave 1. maja 1944.

Pred desetimi leti v Avberju

Vsi važnejši dogodki, pa naj bodo veseli ali žalostni, ostanejo ljudem, ki so jih doživeli, v trajnem spominu. Tako se bodo tudi prebivalci Avberja na Krasu spomnili na hude dneve sedmega maja 1944, ko so Nemci požgali šolsko poslopje, ki je bilo vaščanom nad vse drago. Posebno bo osvežilo spomin tistim, ki so bili takrat navzoči in so bili izpostavljeni strelom iz nemških pušk. Še danes so vidni sledovi nemških krogel na Sinigojevih hišnih vratih, ki pa k sreči niso zadele nikogar od domačih. Nekateri partizani so takrat dali svoja življenja za svobodo.

V šolskem poslopju je bila takrat nastanjena komanda mesta Sežana, zato so jo Nemci napadli in zažgali. Čeprav je vas ostala brez šolskih prostorov, se je pouk nadaljeval v sasilnih prostorih in to vse do septembra lani, ko je bila šola ukinjena in so jo premestili v Dobravlje. Po osvoboditvi je takratna ZVU poslopje zasilo popravila, vendar je bilo delo tako slabo izvršeno, da je zidovje razpadlo in so nazadnje ostale same ruševine.

Spomladi lani so začeli na pobudo predsednika občine Dutovlje šolo obnavljati. Jeseni je bila stavba že pod streho. Med tem je bila šola premeščena v Dutovlje in danes že pokrita stavba ne služi še nobenemu namenu. Slišijo se razna mnenja, da bi stavba, če bi bila zgrajena na primernem mestu lahko dobro služila kmetijskim zadruham, ki nima primernih prostorov.

Naj že bo karkoli, stavbo bo treba dokončati in jo dati v uporabo za en ali drug namen. Škoda bi bilo za ves vložen denar, če bi tega ne napravili.

rin, junaško umrl 1. maja 1944. leta.

1. maja so odpeljali očeta in 1. maja je junaško padel njen brat. Ozrla se je na kmete, ki so stali spoštljivo ob strani, ter spregovorila: »Tudi Nino je padel tistega dne, ki ga je oče najbolj ljubil.« Kmetje so čakali, da se bo spustila v jok. Zaman. Niti solzica ni spremenila živga, odločnega in bistrega pogleda njenih oči. Spominjala se je brata, ki ji ni bil pokazati v najnesrečnejših trenutkih življenja svojega obraza, da je med tem časom lahko možko krotil napade toplih solza. Zdelo se ji je, da jo tudi zdaj na skrivaj opazuje, če so ji oči vlažne ali ne.

ZASLUŽENA KAZEN

(Turška pripovedka)

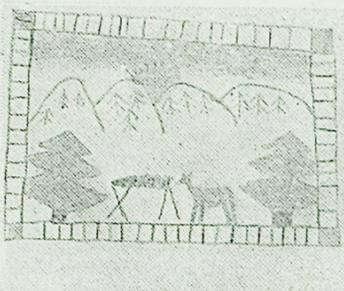
Za vlade prvih kalifov je živel v Bagdadu trgovec, ki je bil velik skopuh. Večkrat je ta trgovec najel nosače, da so mu nesli blago in druge tovore domov, ali nerad je za to kaj plačal. Nekega dne je obljubil nosaču deset stotink za prenos koša porcelanaste posode. Spotoma pa je govoril nosaču takole:

»Prijatelj moj, vidim, da si mlad dečko, jaz pa sem starec. Ti boš lahko do smrti še mnogo zaslužil, popusti mi od mezde vsaj eno stotinko.«

»Naj bo,« se je vdal nosač. Tako se je trgovec dogovarjal in neprestano odtrgoval, dokler nista prišla do vrat njegove hiše. Takrat je dosegel že toliko, da nosač ni zahteval za svoje delo nič več kakor eno samo stotinko.

Ko pa sta bila na stopnicah, reče trgovec nosaču:

»Če privoliš in mi daruješ še to zadnjo stotinko, ti bom dal za to tri dobre nasvete.«

Narisala TOMINC TONČI, uč. 1. a razr. osnov. šole v POSTOJNI

»Pa naj bo, dobri nasveti so zlata vredni,« reče nosač.

»Vedi torej,« pravi spet trgovec, »če ti kdo reče, da je bolje biti lačen, kakor imeti poln trebuh, ne verjemi mu. Ako ti reče kdo, da revščina prednjači bogastvu, ne verjemi mu. In končno, če ti kdo reče, da je udobneje hoditi peš, kakor jarkati konja, mu tudi ne verjemi.«

Nosač, ki ni pričakoval take modrosti, je pomislil in odgovoril: »Ali so to vsi tvoji nasveti, gospod? To kar si mi rekel, sem vedel že davno. Zdaj pa poslušaj še ti mene! Dam ti nasvet, kakršnega nisi še nikdar videl, ne slišal. Pa zastoj ti ga dam!«

Trgovec se je obrnil, da bi slišal, kakšen bo ta nasvet. Tedaj pa je nosač odmaknil glavo izpod koša, da se je vsa porcelanasta posoda usula po stopnicah.

»Ej gospod, če ti bo kdo rekel, da je en sam košček ostal cel, ne verjemi mu!«

To je rekel in pokazal pete lakomežu.

Pesem pomladi

Oj, nevestica ti mlada, spet si k nam iz dalj prišla, v belo cvetje si odeta, vsak otrok te rad ima.

Zvončki, trobentice in druge rožice, zbudile so se že, cvetja polne so vse trate, zdaj na soncu toplo je!

Napisala GRBAC STANKA iz Postojne

Kaj je pripovedovala snežinka

Bila je zima. Mrzla burja je narešala izza črnih oblakov vse polno snežink. Neka snežinka je obstala na oknu in ko je zagledala v sobi cel kup veselih otrok, je nalahno potrkala. Odprli so ji, si jo ogledali od vseh strani in jo vprašali, od kod je doma. Snežinka je dejala:

»Ker ste radovedni, vam povem zgodbo svojega potovanja. Vse poletje sem spala v svoji kamrici, pa je prišla zima in potrkala na vrata. Vstanite, snežinke zaspanke, je rekla, čas je, da greste na zemljo. Odpravile smo se in odšle. Med potjo sem videla mnogo lepih stvari.

Plesala sem med smicami in zajčki, medvedi in volkovi. Slišala sem, kako je zajček dejal hrastu: »Hrastič, vzemi me v zavetje, da me ne bo zeblo.« In hrast mu je odgovoril: »Kar stisni se, pa bo obema tople-

je. Tudi med razposajenimi otroki pri sankanju je bilo prijetno. Neke-mu fantku sem priletela naravnost na nos, pa me je jezno odpihnil.«

Tedaj so otroci opazili, da je snežinke vedno manj. Kar nenadoma pa je izginila in na njenem mestu je bila kapljica vode. Tedaj so tudi opazili, da padajo zunaj še druge snežinke in bili so veseli, da se bodo lahko sankali.

Napisala KRANJC ANA, dij. III. razr. gimn. iz CERKNICE

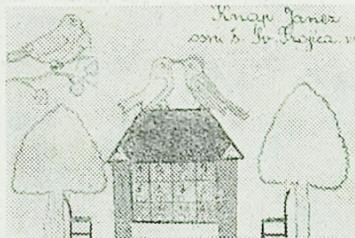
ZGODBA O VOLKU IN GODCU

Nekoč so godeca Jaka povabili na svatbo. Tam je godel na vse pretege. Pozno ponoči se je vračal domov. V žepu je imel sladki kolač, na hrbtu pa harmoniko. Bil je trud in zaspan, da ga je po poti kar zanašalo. Bilo je proti jutru in snežilo je. Nenadoma je Jaka zagledal pred seboj črno gmoto z žarečimi očmi. Še preden se je spomnil, kaj naj bi to bilo, je počasi zatulila. Zdaj je Jaka vedel, da je volk.

Od strahu se je dodobra zdramil. Le hip se je obotavljal in ni vedel, kaj bi, potem pa je urno splezal na drevo. Toda volk, ne bodi len, je začel gristi deblo. Jaka je bil vedno bolj prestrašen, tedaj se pa domisli: »Vrgel mu bom sladki kolač!« In res ga je zagnal daleč od sebe, da bi ga volk moral videti. Toda pošast se za kolač še zmenila ni, pridno je grizla deblo, da bi prišla do Jake, ki se je že videl v volčjem trebuhu. Obupal je že nad življenjem, zato je vzel svoj meh, da bi si za slovo še zaigral svojo najljubšo pesem. Toda komaj je raztegnil harmoniko in zapel, se je volk tako prestrašil, da jo je ucvrl navzdol po hribu in tekel, kot bi mu gorelo za petami.

Godec Jaka je ves vesel splezal dol in hitro šel proti domu. Doma se ni mogel prehladiti, kako lepo je bilo na svatbi in kako junaško se je vedel, ko je na poti srečal volka.

Napisala OGRIN NADA iz SV. ANTONA pri Dekanilih

Narisal KNAP JANEZ, uč. 5. razr. osn. šole iz SV. TROJICE

Vas — narisal MRAMOR MARJAN, dijak I. razr. gimn. iz SV. TROJICE

Posta strica Mihe

Danes bomo začeli pri CERKNICI! KRANJC IVICA piše, da se v šoli pridno uči, da sodeluje pri pevskem in tamburaškem zboru in da je vesela, ko bere naš kotček, ker ji je všeč. KRANJC ANKA pozdravlja vse naše dopisničarje in pravi, da poje pri mladinskem zboru, ki je zelo dober. Za tisto napako pa, ljuba Anka, oprostite, kakor vidite, sem napisal danes pravilno. Kakor vidim, ste v Cerknici zelo pridni. Naš mali dopisnik VICIČ DANIJEL je navdušen nad skakalci, ki jih je videl v Planici. Za spomin si je kupil planinski znak. In še VIDMAR MARI je pisala in poslala dve sliki z maškerade. Kakor vidim, so bili prav lepe maškere. Upam, ljuba Mari, da si že zdrava in se boš še kaj oglasila.

Nove znanke smo dobili tudi v KAMNJAHI pri Dobravljah. CERMELJ NADA je doma iz Potoč in se zelo radi uči. CERMELJ MARINKA piše, da imajo zdaj zasilne šolske prostore, ker jim je šolsko poslopje zažgal okupator. Vsi učenci s tovarišem učiteljem vred pa pomagajo pri pripravah za graditev nove šole. Tovariša učitelja imajo zelo radi, ker je z njimi dober in jih veliko nauči. In še RUSTJA DANILA je pisala v imenu cicibanov. Tudi vas radi sprejmemo v našo sredo, saj niste edini od najmlajših. Danila piše, da ležijo Kamnje pod sivim hribom Čavnom. Naši cicibančki se pridno učijo imajo radi tovariša učitelja. Upam, da se bodo vsi skupaj še kaj oglasili.

Iz VELIKEGA UBELJSKEGA pri Razdrtem se prvič oglašajo OSANA MARIJA in opisuje izlet na Reko in Opatijo. Imeli so se zelo dobro in so videli veliko novega in lepega. CELEDIN OLGA nam je opisala izlet na Nanos. Objavil bom posebej.

Tokrat so se oglasili tudi pionir-

Življenje dveh bratov

Pred mnogimi leti sta živela dva brata. Oče in mati sta jima umrla, ko sta bila še majhna. Zato sta šla po svetu in iskala dobre ljudi.

Nekoč sta zašla v gozdu in sta se trudila, da bi zopet našla pravo pot. Ko sta tako tavalala, sta zagledala v bližini kočico. Ker se je že mračilo, sta stopila h kočici, da bi prosila za prenočišče. Ko sta vstopila, sta za-

gledala na stolu staro ženo, ki je nepremično gledala v gozd. Mrko se je ozrla na njiju in vprašala, od kod sta in kaj želita. Brata sta vse povedala. Takrat sta se ženi zasmilila in rekla jima je, da je babica roparjev, ki hodijo vsak večer na svoje pohode. Proti jutru se vrnejo in zato jima je svetovala, da naj raje odideta, da ju ne najdejo roparji. Toda ker sta se ji smilila, jima je dala neko rastlino in rekla: »Kadar bosta v nevarnosti in kadar si ne bosta znala pomagati, vina bo pomagala tale rastlina.« Zahvalila sta se in odšla. Bila je že noč in vsa trudna sta tavalala po gozdu. Nenadoma sta zaslišala glasno tuljenje. Bil je volk. Blížal se jima je z lačnimi očmi in se pripravljal, da ju napade. Spomnila sta se na rastlino, ki jima jo je dala babica, pogledala sta jo — in glej čudol! Postala sta tako močna, da sta z golimi rakami zmečkala volka.

Danilo se je že, ko sta prišla iz gozda na prostrano jaso. V bližini sta zagledala gosposko kočico. Bila sta že tako trudna, da sta se komaj vlekla. Potrkala sta in vstopila. V kuhinji sta našla staro, nagubano ženo. Bala sta se, da je čarovnica in da ju bo začarala. Toda bila je zelo prijazna, posadila ju je k mizi in jima dala jesti. Potem je odšla v drugo sobo in prinesla mnogo denarja, ki jima ga je poklonila. Brata sta se zahvalila in odšla.

Od tedaj sta živela mimo življenja in bila hvaležna ženi, ki jima je poklonila čudodelno rastlino. Napisala ŠAVLI DANIJELA iz TOLMINA

zelo prijazna, posadila ju je k mizi in jima dala jesti. Potem je odšla v drugo sobo in prinesla mnogo denarja, ki jima ga je poklonila. Brata sta se zahvalila in odšla.

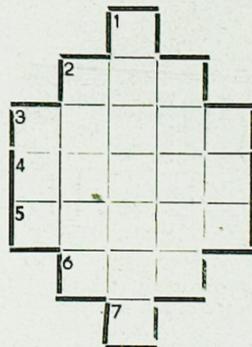
Od tedaj sta živela mimo življenja in bila hvaležna ženi, ki jima je poklonila čudodelno rastlino.

Napisala ŠAVLI DANIJELA iz TOLMINA

Pionirska križanka

Samo vodoravno: 1) soglasnik, 2) predplačilo, 3) ptica, 4) ima vsaka ptica, 5) nadležna žuželka, 6) strupena kača, 7) soglasnik.

Pri pravilni rešitvi bereš navpično v sredi ime našega delavskega praznika!

LEŠNIKA

V loncu iz lesa brez ognja se kuha, pa ni kaša in ne juha. Ni umetnik, ne slikar, kdor se vanj ozre, vidi, kakšen je.

☆ Vidi se ponoči, v vodi se blešči, kamen vrzi, se zdrobi, ko se voda pomiri, kakor prej se ti smeji.

RESITEV IZ PREJSNJE ŠTEVILKE

Čarobna lika: I — 1) Soča, 2) orel, 3) četa, 4) Alah. II — 1) meja, 2) eden, 3) Jera, 4) anal.

IZID PRVOMAJSKEGA TEKMOVANJA

Verjemite mi, dragi moji pionirji in pionirke, da sem se pri razdelitvi nagrad prav posteno namučil. Kako razdeliti, da bo za vse pravično in pošteno? Nisem mogel odločiti sam, zato smo se sestali vsi člani našega uredništva in uprave, pa so mi tovariši pomagali. Ker pa ste se pri tekmovanju tako dobro odrezali, nam srce ni dalo, da bi podelili samo tistih pet nagrad, ki smo jih razpisali. Zato smo nagradili prav vse, ki so se prijavili za tekmovanje in so pokazali uspeh. Nekatere nagrade smo poudvojili, drugim pa smo dali tako imenovane tolažilne nagrade. Obenem vam moram povedati, da boste nagrade prejeli po pošti. Tovariši so mi namreč tudi svetovali, da bo boljše, če pridete na obisk v Koper, ko bo lepo toplo in se boste lahko kopalili ter ostali vsaj dva dni. Zdaj pa je dež in mraz, še isti dan bi morali nazaj in tako ne bi imeli od izleta veliko. Še pošteno pogovoriti se ne bi imeli časa. Torej velja, vidimo se v počitnicah, ko bo toplo in ko bomo vsi bolj utegnili! Kajti povedati vam moram še to, da takoj s 1. majem začnemo novo tekmovanje. Podrobnosti bom objavil v prihodnji številki.

Zdaj pa izid tekmovanja, gotovo ste že nestrpni:

I. Nagrado — GARNITURO ZA ODBOJKO — dobi Osnovna šola v

PRESTRANKU (3. in 4. razred) in Osnovna šola v Postojni;

II. nagrado — NOGOMETNO ZOGO — dobi Osnovna šola v KORTAH pri IZOLI (3. razred);

III. nagrado — KOVINSKO SESTAVLJANKO — dobi Osnovna šola VELIKO UBELJSKO pri Razdrtem in Osnovna šola PLANINA pri Raketu;

IV. nagrado — SAHOVSKO GARNITURO — dobi OSNOVNA ŠOLA v BRESTOVICI pri Kostanjevci na Krasu;

V. nagrado — KNJIZNO ZBIRKO — dobi Osnovna šola v MEDANI v Brdih.

Posebno nagrado dobijo še: Osnovna šola v DOLANAH pri Pivki — 800 dinarjev, Osnovna šola v IGAVASI pri Raketu — 600 dinarjev, Osnovna šola v NOVOKRACINAH pri Jelšanah — 500 dinarjev; GRBAC STANKA iz POSTOJNE dobi sandale, BEČAJ JOZICA iz CAJNARJEV 400 dinarjev, ZUPANČIČ ANA iz CAJNARJEV 200 dinarjev in JEREB DOMINIČ iz GOVEJKA pri Ledini nad Idrijo 200 dinarjev. Osnovne šole prejmejo denar v gotovini, posamezniki pa hranilno knjižico.

Vsem nagrajenim stric Miha iskreno čestita in jih poziva, kakor tudi vse druge, k novemu tekmovanju!

OTROKOVA GLASBENA VZGOJA

PRVI STIKI Z GLASBO

V nadaljevanju svoje razprave (o posluhu smo pisali v prejšnji številki) pravi glasbena pedagoginja prof. Elly Bašičeva, da pokažejo otroci zanimanje za glasbo v najrazličnejših obdobjih svojega življenja. Včasih že v rani mladosti — skoraj še v zibelki — ko glasba pritegne njihovo pozornost, da veselo mahajo in se urijo, če jokajo. Pri izredni glasbeni nadarjenosti opazimo pri otroku 1—2 let nekako sodelovanje s poslušano glasbo. To je znamenje, da otrok glasbo čuti in da mu je všeč. Ponavadi pa opazimo ta kontakt z glasbo tudi pri nadarjenih otrocih šele v tretjem ali celo četrtem letu starosti. Zelo pogosto pa najdemo muzikalne otroke, ki ne kažejo aktivnega zanimanja za glasbo niti v petem letu. Imamo tudi otroke, ki izrazito kažejo, da glasbe ne marajo in jim je naravnost zoprna. Toda niti pri takih ne moremo vedno govoriti o tem, da so nemuzikalni. Če vidimo, da otrok vztrajno in trmasto glasbo odklanja, moramo iskati vzrok v njegovem preobčutljivem reagiranju, navadno pa je odklanjanje povezano s celo vrsto otrokovih čustvenih doživetij.

Za ilustracijo navaja profesorica Bašičeva dva primera iz svoje lastne prakse. Poznala je sina znane pianistke, ki je zapadel v krčevit jok, če je njegova mama sedla h klavirju. To se je stopnjevalo tako daleč, da se je vrgel na tla in začel neotlažljivo jokati, če je zaslišal kakršno koli glasbo. Imel je naravnost čudovit posluš in glasbeno nadarjenost. Šele po dolgem in opreznem izpraševanju so obupani starši zvedeli, da otrok glasbo sovraži, ker mu odteguje mamo. Kajti ko je mama sedla h klavirju, je vedel, da mora iz sobe, da je ne sme motiti, da

zanj nima časa. Šele, ko je glasba v hiši spet potihnila, se je mama vrnila k njemu. Zato je preobčutljiv otrok vzdržel pri najmanjšem glasbenem zvoku. Pozneje, ko je bil že večji, je sicer z razumom dojel, da je to mamino delo in poklic, toda svojega odpora do glasbe ni nikoli popolnoma premagal.

V drugem primeru pripoveduje o šolskih letih enega izmed naših največjih glasbenikov. Ze v rani mladosti je kazal izredno muzikalnost. Toda v svojem prvem šolskem spričevalu je imel iz petja nezadostno oceno. Učitelj je oceno utemeljil, da otrok sploh nima poslušanja, da pri petju vedno zatisne ušesa in noče peti. Starši so se čudili in po dolgem prigorvarjanju je otrok priznal, čemu tako početje. Izjavil je, da njegov učitelj sploh nima poslušanja, da ne sliši, če učenci ne pojejo prav. Zato mu je ura petja prava muka in da zato tudi noče slišati petja niti peti.

V obeh primerih gre za preobčutljive otroke, na katere je glasba učinkovala bolj kot na normalne. Toda, čeprav otroci negativno reagirajo na glasbo, pokažejo s tem, da glasba na njih učinkuje. Kajti na nemuzikalne otroke glasba ne bo učinkovala odklonilno, ampak samo kot navadno razgrajanje.

Dokaz pa, da že dojenček v zibelki reagira na glasbo, je prav gotovo petje uspavank. V vsej kulturni zgodovini človeštva od prve skupnosti pa do danes so majhnim otrokom vseh narodnosti in ras — peli. To je dokaz, da na glasbo reagira prav vsak otrok in ne samo posebno nadarjeni.

Iz primera, da je otrok pri glasbi tako intenzivno doživljal odsotnost svoje matere in tako zasovražil glasbo, lahko pridemo tudi do nasprotnega sklena. S svojim petjem ali igranjem lahko mati v otroku izkusi občutek svoje prisotnosti. Dejstvo, da mu daje prve doživljaje glasbe tisti, ki mu je najbližji, bo v otroku stopnjevalo galsbeni učinek in otrok bo glasbo vzljubil.

NASVETI ŽENAM

Navadite se, da lase vsak dan ščetkate. Presenečeni boste, koliko prahu in umazanih bo ostalo na ščetki. Lase pa, ki jih krtačite, bodo obdržali naraven blesk, barvo in voljnost.

Iz navadnega pralnega materiala si sešijte trikotno ruto, dobro vam bo služila pri opravljanju hišnih del, pri brisanju prahu, pomivanju in pranju. Lahko pa jo porabite tudi za izlete in daljše izprehode ob vetrovnem vremenu.

Prozorne gumijaste rokavice niso tako zelo drage in z malo štedljivosti si jih lahko preskrbi vsaka gospodinja. Pri pomivanju posode in opravljanju drugih umazanih gospodinjstvih del vam bodo ščitile nohte pred umazanijo in varovale kožo, da vam ne razpoka. Lahko se jih poslužujete tudi pri delih v vrtu.

Za izlete, za letovanje in taborjenje, za delo na vrtu vam bodo dobro služile tako imenovane ribiške hlače iz drobno črtastega blaga. Bluza naj bo enobarvna. Če bo potegnil veter, ki nam je prej neusmiljeno dvigalo krilo, da smo imele polne roke dela, smo zdaj varne

ŽENE po svetu

Vprašanje delovnega časa pred Organizacijo združenih narodov

Na zahtevo Komisije za položaj žena je glavni tajnik OZN pred kratkim imel referat o vprašanju skrajšanega delovnega časa za žene. V poročilu med drugim pravijo, da bi uvedba skrajšanega delovnega časa v marsičem olajšala življenjske pogoje zaposlene žene in matere ter omogočila zaposlitev tistim ženam, ki zdaj zaradi družinskih razmer morajo ostati doma.

V poročilu navajajo tudi praktične predloge. Da bi zmanjšali napore žena pri vsakodnevnem gospodinskem delu, bi ji morali nuditi vsakovrstne tehnične pripomočke za kuhinjo in za vse hišno delo. Žena naj bi si olajšala kuho zlasti z najrazličnejšimi polizdelki hrane, ki bi ji bili vselej pristopni po zmernih cenah.

Dalje poročilo generalnega tajnika priporoča, da bi skušali materam in ženam najti taka delovna mesta, kjer bi prišle do izraza njihove osebne in ustvarjalne sposobnosti. Pri tem ne smemo pozabiti, pravi poročilo, da bi skrajšani delovni čas lahko negativno vplival na ženin razvoj, če ne gre za pogoje posebne vrste, (če je n. pr. urad ali tovarna, kjer žena dela, zelo oddaljena od njenega stanovanja). Dosedanja prak-

NAŠE žene

Zveza ženskih društev v Kopru

Precej časa je preteklo od sklepa IV. kongresa AFŽ v Beogradu, naj se AFŽ preimenuje v različne ženske organizacije, ki bi se navzgor povezovala v Zvezo ženskih društev. Kako priljubljena organizacija je bila AFŽ, je dokazalo dejstvo, da so se žene tudi potem, ko so spoznale, da morajo poiskati nove oblike dela, še vedno tesno oklepale. Tako je nastal najhjen zastoj, ponekod tudi beganje, ker se žene v novem načinu dela niso takoj znašle. Toda, ker pri nas skoraj ni več panoge družbenega življenja, v kateri ne bi sodelovale žene, so se hitro znašle. Stotine in stotine naših skrbnih delovnih žena in aktivistk, ki so sodelovale v AFŽ, so prijele za delo in zaživele so naše nove organizacije, posledica razvoja našega socialističnega pojmovanja, ki nosi težo bitke za nove družbene odnose in za boljše življenjske pogoje.

Tako je bilo tudi v Kopru. Po prvem zastoju snovanja in življenja

so žene spoznale, kako široke možnosti udeleževanja jim nudijo nove oblike dela. Prijele so za delo in prvi uspehi so že vidni.

Tečaj za krojenje in šivanje poseča mnogo tovarišic in so zelo zadovoljne, da bodo v njem toliko pridobile. Kaj pomeni znati urezati blago in sešiti obleke in perilo, ve vsaka žena in mati. Vsak drugi terek poslušajo žene predavanje o prehrani, o negi otrok in bolnikov, o higieni itd. Skrbno izbrana in dobro pripravljena predavanja bodo pomagala prodiranju socialističnih odnosov v našo družbo, likvidaciji starijske zaostalosti in fevdalnih odnosov v družini. Napredno prosvetljena žena si ne bo samo laže uredila življenja v materialnem pogledu, temveč tudi v pogledu svojega osebnega položaja, svoje resnične enakopravnosti.

V kratkem se bo začel v Kopru tudi gospodinjski tečaj v italijanščini, v septembru pa v slovenščini. Kakor hitro se bo začela sezona sadja, bo tečaj o vkuhavanju in konseviranju.

Gotovo pa bodo žene z največjim veseljem pozdravile zamisel o ustanovitvi uslužnostnega biroja. Kolikokrat bi gospodinja ali zaposlena žena rabila nekoga za kakšno uro ali mogoče za en ali dva dni. Ker žena ne more plačati stalne hišne pomočnice, je navezana samo nase. Mnogo pa je tudi takih žena, ki imajo že odrasle otroke in niso več tako vezane na dom, kljub temu pa ne morejo sprejeti celodnevnih zaposlitve. Za nekaj ur dnevno pa bi jim prišle zelo prav. Biro bo s svojim posredovanjem zadovoljil obe strani.

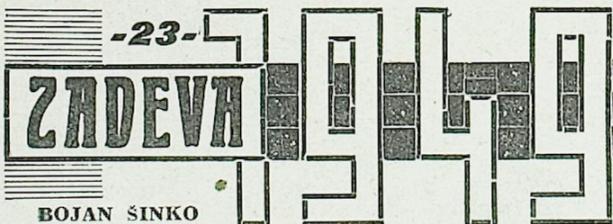
Razen tega so žene aktivne tudi v raznih drugih društvih, ki rešujejo podobno problematiko.

Razveseljav pa je tudi pojav, ki je za našo ureditev posebno značilen in stopa v ospredje, namreč da se za vprašanja, ki so prej veljala izključno za ženska, zanimajo že vsi državljani in jih rešujejo kot skupna vprašanja vse družbe. To velja zlasti za uspešen razvoj Društva prijateljev mladine, Društva za ustanavljanje otroških ustanov in podobno.

Začetek je dober. Ko bo Zveza ženskih društev v Kopru izvedla še tisto kar ima v načrtu, bo zainteresirala še večje število žena, bo še bolj pomagala materi, gospodinjji in zaposleni ženi ter ji omogočila, da bo vedno bolj sodelovala v našem družbenem življenju, da bo uveljavila svoje državljanske pravice in da pri tem ne bo trpelo njeno osebno življenje.

Mornarska obleka za dečka ali za deklico spada med najbolj priljubljena otroška oblačila in je tudi najmanj podvržena modnim muham. Poleti je taka obleka platnena, pozimi sukneni, z belim ali modrim ovratnikom.

Sreča ju tudi tokrat ni zapustila. Morske zveri ju niso opazile in ko sta začutila pod nogami trdna tla, sta vedela, da sta rešena. Vsa upehana sta se zgrudila pod prvo palmo na obrežju. Ozrla sta se okrog sebe. Poleg njiju je stal v čolnu postaren domačin, ki je na povratku na jadrnico opazil njun beg pred morskimi psi in jima je sledil na svojem čolničku.

»Master in miss tu ne kopati! Tukaj mnogo morskih psov!«

Šele ob njegovih besedah v polomljeni angleščini sta se Ivan in Dolores zavedla, da sta brez kopalnih oblek. Možakar pa se ni več zmenil zanj. Ko je izrekel svoje opozorilo, je ravnodušno nadaljeval svojo pot proti jadrnici.

Dnevi na otoku Bali so jima potekali hitreje, kakor sta spocetka mislila. Več ladij se je medtem že zadržalo v zalivu Padang in po krajšem postanku zopet dvignilo sidra ter odplulo na široko morje. Ivan in Dolores sta jim iz zavetja svoje najete domačinske kočice v senci palmovega gaja želela srečno pot in skoraj s strahom v srejo pričakovala dneva, ko bosta morala zapustiti ta lepi otok, ki jima je nudil toliko neskajljene sreče.

Večno ne bosta mogla ostati na otoku Bali! Se vedno sta nameravala v Avstralijo, kjer si je Ivan nameraval poiskati kakšno priložnostno delo.

Če bi jima zmanjkalo denarja, ki si ga je Dolores

prihranila v Singapuru in če njegov zaslužek ne bi zadoštoval za oba, bi Dolores nastopila kot pevka v kakšnem zabavišču. Treba je bilo namreč misliti tudi na pot v njeno domačo vas ob Rio Fuorte v Mehiki, kar zaenkrat seveda še ni prišlo v poštev.

O tem, da bi jo popeljal na svojo domačijo v okolici Celja, Ivan doslej še ni preudarjal. Smatral je namreč, da je Jugoslavija pod »modrim« vodstvom Sovjetske zveze, kakor so ga bili učili v njegovi moskovski »šoli«. Prav zaradi te moskovske »šole« in ker glede svetovnega dogajanja ni bil na tekočem, se Ivanu ni niti sanjalo, da je v njegovi pravi domovini steklo življenje pod vodstvom maršala Tita po edini pravi poti!

Kočno je napočil dan njunega odhoda v Avstralijo. Ivan seveda ni imel niti pojma o tem, da so ga pričeli njegovi dovcerajšnji gospodarji iskati v Avstraliji in Novi Zelandiji prav tisto jutro, ko sta se z Dolores vkrcala v zalivu Padang na britansko tovorno ladjo »Cecil«, ki je imela svojo končno postajo v Sydneyu na jugovzhodu Avstralije.

Medtem se je Agatja Semjonovna Popova že zdavnaj vrnila v Peking. Če bi Ivan naslednjega dne po njenem povratku — seveda neopažen — stopil v sobo tajnice polkovnika NKVD Kudrnjaceva, njegove oči ne bi več našle na obešalniki rumene volnene čepce, ki je običajno naznanjala njeno prisotnost.

Od dne po njenem povratku iz Singapure, Bombaya in Colomba na Ceylonu ni nihče več videl bivše tajnice in najožje sodelavke šefa sovjetske obveščevalne službe na Daljnem Vzhodu v poslopju sovjetskega veleposlaništva v Peking. Za njo je izginila vsakršna sled in nihče ni več spregovoril o njej niti besedice.

»Zadeva 1949« je Agatji Semjonovni Popovi zlomila tilnik.

Josipu Fjedoroviču Kudrnjacevu, konzulu in poveljniku izpostave NKVD v Peking, je morala Agatja Semjonovna Popova poročati tudi najmanjšo podrobnost o bivanju laž-

nega Stuarda Masona v Singapuru in Bomayu, o njegovem izginotju in begu ob strani lepe meliške pevke v Avstralijo, kakor tudi o vsem, kar je ona počela ves čas svoje misije. Po tem zadnjem poročilu — lagati, kaj zamolčati, ali celo otepšati Agatja Popova niti ni poskušala, ker si ni upala — je bila njena usoda zapečatena.

Takoj po tem sestanku je poslal polkovnik Kudrnjacev odširno poročilo moskovski centrali NKVD in zaprosil nujnih navodil.

Odgovor iz Moskve se je glasil tako, kakor je polkovnik Kudrnjacev pričakoval: nemudoma poslati Agatjo Semjonovno Popovo z oboroženim spremljevalcem v Moskvo, lažnega Stuarda Masona pa ujeti za vsako ceno in poskrbeti, da izpolni svojo nalogo.

Moskva je vztrajala pri izvedbi nevarne naloge lažnega Stuarda Masona. Za polkovnika NKVD Kudrnjaceva je njen odgovor z drugimi besedami pomenil, da morajo sovjetski agenti dobiti begunca v pest živega ali mrtvega.

Dve, tri za dobro voljo

V dobrih starih časih, ko je bilo stanovanj povsod dovolj, je bil Janez službeno prestavljen v Trst. Njegova žena Katra, ki se po telesni lepoti ni mogla nikoli primerjati z Junono in niti ne z Medičejsko Venero, je bila vesela in mu je naročila:

»Poišči lepo opremljeno stanovanje, da bova zadovoljna oba.«

Mož se je potrudil in je zaaral lepo moderno stanovanje, opremljeno z vsem potrebnim pohištvo. Prišla je Katra in si ga ogledala. Sobo za sobo je otipala in naposled še kopalnico. Takrat pa je sfrlela in rekla:

»Ne maram tega stanovanja!«

»Kaj te je pa zdaj pičilo, Katra? Tako lepih stanovanj je malo.«

»To drži, toda kopalnica ima veliko okno, ki je obrnjeno proti oknom one hiše nasproti in to okno nima nobene zavese. Kadarkoli se bom kopala, me bodo z one strani gledali.«

»Oh, kar mirna bodi, Katra! Ni se ne plaši. Če te bodo sosedje le enkrat videli, bodo takoj zložili denar in kupili zaveso samil!«

★

Stari Izak, ki je imel na koncu Svinjske ulice štacuno rabljenih oblek, leži na postelji v ozadju skladišča in umira. Vsa družina je zbrana okoli in si briše solze, ki jih ni bilo malo. Tedaj se med hlipanjem in stokanjem navzočih Izak nenadoma predrami iz mrtvaške otopelosti. Trudnih oči se ozre po navzočih in vpraša z medlim glasom:

»Ali si tukaj, mama?«

»Tukaj sem, papa.«

»In hčerka Rifka — ali je tukaj?«

»Da, očka.«

»Pa hčerka Rahela — je tudi tukaj?«

»Tudi, očka.«

»In moj sin Aron, kje je?«

»Tukaj sem, očka.«

»In moj sin Maks?«

»Je tudi tukaj.«

»Ali je vsa družina tukaj?«

»Vsa, očka.«

Takrat se stari Izak dvigne v postelji in krične:

»Ce ste vsi tukaj, vražje lenobe, kdo pa skrbi za štacuno tam spredaj? Bi radi menda, da nas kdo okrade! Marš ven!«

★

Neko mlado deklo na Angleškem je trpelo od neznanne bolezn. Pa je slišala od nekoga, da bo z vso gotovostjo ozdravela, če bo vsaj tri tedne vzdržala brez vsake hrane. In se je zares lotila te stradalne kure. Novica o tem je prišla na nos časnikarjem in brž jo je eden od njih obiskal.

»Torej že dvajset dni niste ničesar jedli?« je vprašal.

»Popolnoma ničesar.«

»Ali kdo o tem že ve? Ni bilo nikogar pri vas v tem času?«

»O, vsa bližnja okolica ve. In v tem času me je obiskalo najmanj trideset Skotov, ki so me hoteli za ženo!«

Nedeljska zdravniška dežurna služba

Od 1. maja 1954 dalje uvaja Okrajni zdravstveni dom v Kopru nedeljsko dežurno zdravniško službo, ki traja od sobote od 15. ure popoldne do ponedeljka do 7. ure zjutraj v Centralni ambulanti v Kopru za ves okraj. Telefonska številka ambulante je 76, dosegljiva podnevi in ponoči; poslužujejo naj se je vsi,

ki stanujejo izven Kopra. Kadar so pošte zaprte, naj se obrnejo na postojaje Narodne zaščite.

Opozarjamo, da je ta služba uvedena samo za nujne slučaje. Na dom naj se kliče samo takrat, kadar se bolnika ne more pripeljati v ambulanto, oziroma če je bolnik ali ponesrečenec v takem stanju, da ne more sam priti v ambulanto.

Z uvedbo te službe bo olajšano vsem prizadetim, da jim ne bo treba več iskati zdravnikov ter se zatekati v posamezne oddelke naših bolnišnic za prvo pomoč in preglede.

Delegatom II. kongresa USAOJ

Vsem delegatom II. kongresa USAOJ, ki so se na obvestilo v dnevnem časopisju že prijavili pripravljalnemu odboru ali pa se nameravajo še prijaviti, sporočamo sledeče:

Centralna proslava 10-letnice II. kongresa USAOJ bo v Drvaru 9. maja letos in se je bodo udeleženci delegacije vseh republik.

Udeleženci iz Slovenije bodo odšli iz Ljubljane že 7. maja z avtobusom. Potovanje, ki bo izvedeno pod ugodnimi pogoji, bo trajalo predvidoma 5 dni, od 7. maja do vključno 11. maja z vmesnimi odmori. Upoštewane bodo glavne smeri, kjer je hodila delegacija iz Slovenije pred 10 leti. Prijave delegatov, ki so bile na kongresu v sestavi delegacije drugih ljudskih republik in sedaj žive v Sloveniji, so prav tako upoštewane. Zborni mesto, ura odhoda iz Ljubljane kakor vsa ostala končna obvestila bodo prijavljenim pravočasno sporočena.

Vsem delegatom, ki doslej še niso poslali svojih prijav in naslovov, sporočamo, da je zadnji rok za prijavo 31. april, ker bomo primerno številu udeležencev izvršili tudi priprave.

Naprošamo tudi tiste delegate, ki vsled raznih zadržkov ne nameravajo potovati, da to sporoče Pripravljalnemu odboru s svojim naslovom, ker s tem olajšajo evidenco in poizvedovanje.

Ce veste za tovariše, ki so bili delegati na II. kongresu in so spregledali obvestila v dnevnem časopisju, opozorite jih nanje.

Prijave pošiljajte in za pojasnila se obračajte na: Pripravljalni odbor, Centralni komite Ljudske mladine Slovenije, Ljubljana Tomšičeva ulica 9. Pripravljalni odbor

KMETIJSKA ZADRUGA

SV. ANTON - DEKANI

čestita vsem delovnim kolektivom in svojim zadrugnikom k Prvemumu maju.

Kmetovalci, združniki, kmetijska posestva, državna posestva

Ali ste že naročniki tednika

„Kmečki glas“

»KMEČKI GLAS« je tednik namenjen prvenstveno našim ljudem v podeželju, seznanja vas z vsemi dogodki doma in po svetu.

»KMEČKI GLAS« Vam prinaša 14-dnevno posebno strokovno prilogo »Za naprednejše kmetijstvo«, kjer pišejo naši najboljši kmetijski strokovnjaki.

»KMEČKI GLAS« objavlja vse važne predpise za kmetovalce, kmetijske zadruge in ostala podjetja na deželi.

»KMEČKI GLAS« nudi naročnikom brezplačno zdravniške, pravne in strokovne nasvete za kmetovalce. Poseben koticek je namenjen našim gospodinjam.

»KMEČKI GLAS« Vam bo prijetno razvedrilo s svojim vedno zanimivim podliskom

„Kmečki glas“

stane le 40.— din mesečno ali 480.— din letno naročajte

ga pri upravi v Ljubljani, Komenskega ulica 7 ali poštini predal 47

Dopisujte v naš tednik!

INDUSTRIJSKO PODJETJE

„SALVETTI“

NUDI NASLEDNJE PROIZVODE:

PRALNO MILO: »PALMA« BELO, »ISTRA« ZELENO, »CAPRA« RUMENO ★ PRALNO ODIŠAVLJENO MILO BREZ ZAVITKOV IN V ZAVITKIH ★ TOALETNO MILO ROZA IN RUMENO ★ MILNI PRASEK »PULITO« ZA FINE TKANINE ★ PRALNI PRASEK ODPRT IN V ZAVITKIH ★ KRISTALNO SODO ★ PARKETNI VOSEK ★ LOŠČILO ZA ČEVLJE »PERLA« ★ PRALNO TEKOČINO »VARECCHINA«

GOSPODINJE, ZAHTEVAJTE IN KUPUJTE VEDNO IN POVSOD NAŠE PRVOVRSTNE PROIZVODE, KI VAS BODO V VSAKEM OZIRU ZADOVOLJILI.

GRADBENO PODJETJE

„GRADBENIK“ - IZOLA

čestita vsem delovnim kolektivom in gradbenim delavcem k velikemu delavskemu prazniku, Prvemumu maju. — Izvršujemo vse vrste gradbenih del po solidnih cenah.

»Zadeva 1949« še ni bila »ad acta«! Seveda je polkovnik Kudrnjacev ukrenil vse potrebno, da izpolni moskovske ukaze.

Tisto noč, ko je polkovnik Kudrnjacev pošiljal šifrirane ukaze, podrobna navodila svojim ljudem, da je treba za vsako ceno ujeti pobeglega lažnega Sturta Masona, je laži-ribič Dun v mrtvem delu singapurskega pristanišča čepel vso noč ob oddajniku na podstrešju. Šele ko so prvi sončni žarki obsijali mogočne britanske utrdbe na pobočjih nad singapurskim mestom, je Dun opravil svoje delo in ves izrpan omahnil na posteljo, nad katero je visela znana, grozo vznujajoča vrstica...

Seveda Agatja Semjonovna Popova niti tega ni zamolčala v svojem poslednjem poročilu polkovniku Kudrnjacevu, da sta oba begunca vzela v Colombo na Ceylonu vozna listka do Port Darwina v severni Avstraliji. Toda polkovnik Kudrnjacev je bil v teh stvareh star lisjak. Zato ni izključeval možnosti, da sta se begunca med vožnjo v Avstralijo izkrcala in ubrala popolnoma drugo pot. Po drugi strani pa je kot dober psiholog vedel, da se bosta begunca skušala skriti pred zasledovanjem prav v Avstraliji ali Novi Zelandiji, ker mu je že pogled na zemljevid povedal, da sta obe omenjeni celini najbolj od rok Moskvi. Poleg tega je polkovnik Kudrnjacev vedel, da se bo Amerike, predvsem ZDA, begunce izogibal že zaradi svojih listin, v katerih sta odgovarjala resnici le njegova slika in ponarjeni osebni popis, ker njihovega pravega lastnika ni bilo več med živimi.

Polkovnik Kudrnjacev se je zadovoljno muzal, ko je sestavljajl navodila svojim ljudem, čeprav še ni mogel vedeti, da je zadel v črno. Oba begunca sta v resnici nameravala nadaljevati svojo pot iz Avstralije na Novo Zelandijo, če bi jima postala v Avstraliji tla prevroča. Avstralija ju je privlačila tudi zaradi tega, ker je slovela kot najredkeje naseljeni kontinent na svetu, kjer bi se jima bilo najlažje skriti pred svojimi zasledovalci.

Za nestrpnost ni imel polkovnik Kudrnjacev nobenega vzroka. Moskva ni postavljala zaenkrat nobenega roka, do kdaj je treba ujeti begunca. Vso njegovo modrost pa bi bilo mogoče izraziti z rekom, da meljejo moskovski mlini počasi, vendar pa zanesljivo. Ta rek je polkovnik Kudrnjacev uporabljal v pogovoru s svojimi podrejenimi, med katere je štela nedavno tega tudi Agatja Semjonovna Popova.

★

»Cecil« je vrgel sidro v portdarwinskem pristanišču. Sovjetski agenti — če bi Kudrnjacev tudi tukaj imel svoje ljudi — bi zaman iskali svoje žrtve med redkimi potniki, ki so zapuščali ladjo. Ivan in Dolores sta bila skoraj preveč previdna. Kljub vročini sta ostala v svojih kabinah. Vozna listka do Sydneya sta si oskrbela kar na ladji. Če ne bi na otoku Bali prekinila za nekaj časa svojega potovanja, bi ju sedaj njuni zasledovalci zaman pričakovali v skoraj vseh avstralskih pristaniščih, medtem ko bi begunca uživala svojo mlado in srečno ljubezen nekje v notranjosti Avstralije, najmlajše naseljene celine na svetu...

Skozi okence Ivanove kabine sta videla, da je Port Darwin eno izmed oporišč britanskega obrambnega sistema v jugozapadnem Tihem oceanu. Naravna pristanišča njegovih razčlenjenih zalivov, zavarovana pred napadi iz kakršne koli smeri, bi lahko nudila zavetje vsem vojnim ladjam na svetu. Zato človeške roke tukaj niso imele težkega dela, si je mislil Ivan. Nekaj beneških črpalk v pristanišču — za kritje potreb leta — in čolnov po gorivu — to je skoraj vse, kar je človeške roke do druge svetovne vojne, da izrabijo naravne pogoje za mornariško oporišče.

Vse ostalo je storila v dolgih tisočletjih narava sama. Naprave in utrdbe novejšega datuma so zagledale beli dan med drugo svetovno vojno.

To, da je leta 1770 pogumni pomorščak Cook pristal

na vzhodni avstralski obali, je Ivan izvedel nekaj mesecev pozneje. Velika uganka, ki je mučila znanstvenike vse do starega veka, je bila rešena — neznan avstralska zemlja je bila najdena, so mu dejali.

Cook je razvil na otoku britansko zastavo in odjadral dalje po svetu. Osemnajst let kasneje je na istem kraju pristala britanska ladja in pripeljala prvih 1100 kolonistov, ki so ustanovili naselje Novi Južni Wales — poznejši Sydney.

Tako se je začelo. Vse do leta 1850 je Velika Britanija tam odlagala zločince in druge škodljive elemente. Ko pa so v Avstraliji našli zlato, je svet kar navalil. V tisti dobi so iz Spanije pripeljali v Avstralijo ovce, katerih število je skoraj v enem stoletju narastlo na 120 milijonov. Letni zaslužek pri prodaji volne je cenjen na okrog 650 milijonov funtov.

Zlato je bilo magnet. Dotlej je bilo v Avstraliji le 6 samostojnih in med seboj ločenih kolonij. Le drzni raziskovalci so se upali kam v notranjost. Že v prvih letih so našli za okrog 100 milijonov funtov zlata. Prebivalstvo se je podvojilo in doseglo štiri milijone. V tej dobi napredka so je rodila tudi zamisel o federaciji in večji samostojnosti od matične dežele. Federacija je bila proglašena leta 1900, prestolnica je postala mesteca Canberra. Ob Ivanovem prihodu je štela Avstralija šest držav s svojimi vladami in skupno federalno vlado ter z guvernerjem — tradiciji in Veliki Britaniji na ljubo, ki pa prav tako kot britanski kralj in kraljica ni imel ustavne oblasti.

Devet desetih prebivalcev Avstralije sestavljajo Evropejci. Domačinov se je ohranilo le malo in še ti žive v oddaljeni notranjosti ter v slabem stiku s svetom. Ob naselitvi na tej najmlajši celini ni bilo skoraj nobene borbe za življenjski prostor z domačini. Izvzeti je treba Tasmanijo, kjer je tiranski guverner Arthur dal pomoriti večino preostalega domačega prebivalstva

Tovarna ključavnic in kovinske galanterije

„LAMA“ - Dekani

čestita vsem delovnim kolektivom in našim odjemal-

cem k delavskemu prazniku, Prvemumu maju.

Nudimo prvovrstne izdelke po nizkih cenah!

PIRAN B JE OSVOJIL prvenstvo koprškega okraja

V nedeljo je bilo zadnje kolo nogometnega prvenstva koprškega okraja. V Kopru sta se srečali obe vodeči enajstoričnici Aurora B in Piran B. Čeprav so bili Pirančani večidel tekme v premoči, so domačini zabeležili tesno zmago 1:0. Gol je zabil Carini, ki pa je bil pozneje izključen zaradi grobega napada na nasprotnega igralca.

V drugi tekmi sta se pomerila Stil in Izola B. Tekma se je končala neodločeno 3:3. Stil je nastopil nekompleten, dočim so v moštvo Izole igrali trije člani prve ekipe. Igra je bila lepa in napeta. Izola je bila tehnično boljše moštvo, Stil pa se je boril vseskozi pošteno. Pri domačinih so se odlikovali Tedesco, Hočevar, Gregorič in Bertok, pri Izoli pa igralca prvega moštva Ulčigraj in Depase.

Moštvo Pirana B je kljub porazu osvojilo prvo mesto v letošnjem nogometnem prvenstvu koprškega okraja. Nekoliko jim je pomagala tudi sreča, saj so več tekem dobili brez borbe. Najlepšo igro so pokazali igralci Izole, ki pa so prvo mesto izgubili zaradi številnih diskvalifikacij ob začetku tekmovanja. Tretje mesto predstavlja za Stil lep uspeh, saj so moštvo ustanovili šele pred šestimi meseci. Napredek so pokazali tudi Smarčani, tako da laho upajo v prihodnjem letu tudi na lepše mesto na prvenstveni lestvici. Rdeča zvezda iz Ankarana ni pokazala dovolj resnosti in je več tekem izgubila p. f.

Prva letošnja kolesarska prireditev koprškega okraja

V nedeljo je koprski kolesarski klub Proleter priredil prvo letošnji dirko v koprskem okraju. Nastopili so člani in mladinci z Kopra, Pulja, Reke in Ljubljane. Mladinci so tekmovali na 75 km dolgi progi Koper — Buje — Koper, s podaljškom do Rižane. Na splošno presenečenje je zmagal novinec Piciga iz Kopra, ki je porabil za to progo dve uri in 12 minut. Nekaj metrov za njim je prispela večja skupina tekmovalcev, med katerimi so se razvrstili na prva mesta Matušič in Isič iz Pulja, ter Vižintin, Miklavčič, Stefe in Ricobon.

Med člani je zmagal v finišu Vidali iz Ljubljane pred Permetom, Brajnikom, Skomino in Boninom. Vidali je prevozil 105 km v času 3 ure in 18 minut. Proga je bila ista kot za mladince, le s podaljškom do Portaportone.

V zahodni slovenski ligi so še trije resni kandidati za prvo mesto

Po nedeljskih tekmah v zahodni skupini slovenske nogometne lige se je stanje na tabeli precej razjasnilo. Aurora, Piran in Slovan so se za dve do tri točke odmaknili od svojih nasprotnikov in vse kaže, da se bo v zadnjih kolid le med njimi odvijala borba za prvo mesto. Seveda je treba upoštevati, da ima med njimi najtežje stališče Slovan, ki mora vse težje tekme odigrati na tujih igriščih, Aurora in Piran pa najlažje, ker imata tekmo na dobrem. Za presenečenje lahko preskrbi edino še Postojna, ki je v zadnjih kolid pokazala odlično formo, dočim tega o Krimu ne moremo trditi.

Koprška Aurora je v nedeljo gostovala na Jesenicah in visoko porazila domače moštvo s 5:1. Pesimizem nekaterih njenih pristašev je bil torej brez podlage! Jeseničani so že v prvih minutah dosegli vodstvo po Porentarju, nakar sta Turčinovič in Poljšak povedla svoje moštvo v vodstvo V drugem polčasu je bila Aurora v popolni premoči in dosegla po Poljšaku, Turčinoviču in Zettu še tri gole. Pri gostih sta se najbolj odlikovala Poljšak v napadu in Santin v obrambi, dočim se je v domačem moštvu, ki je nastopilo v oslabljeni postavi, odlikoval Janežič.

Piran je imel od gosteh Postojnčanec, ki so mu zaslužen odvzeli toč-

ko. Rezultat tekme 1:1 je realen. Največje presenečenje pa predstavlja neodločen rezultat v Domžalah med domačim moštvom in Slovanom. Ljubljanači so morali zasluženo oddati dragoceno točko najslabšemu na tabeli in so tako izgubili vodstvo. Delno presenečenje je tudi zmaga Železničarja nad Branikom iz Nove Gorice. Za to tekmo je bilo med prebivalstvom veliko zanimanje in se je zbralo na igrišču v Novi Gorici blizu 1000 gledalcev. Železničar je prekrizal vse račune na papirju in gladko zmagal s 3:0.

Do prihodnje nedelje je tabela zahodne slovenske lige naslednja:

Aurora	12	8	1	3	29:13	17
Slovan	13	6	5	2	22:22	17
Piran	12	7	2	3	27:12	16
Železničar	12	5	4	3	27:19	14
Postojna	12	6	1	5	27:18	13
Krim	12	5	3	4	28:20	13
Branik	13	6	1	6	24:18	13
Jesenice	13	3	1	9	20:36	7
Domžale	13	0	2	11	9:46	2

ODOBJKA

PARTIZAN IZ NOVE GORICE JE OSVOJIL PRVENSTVO GORIŠKEGA OKRAJA

V nedeljo je bilo v Ajdovščini letošnje prvenstvo goriškega okraja v odbojki. Sodelovale so ekipe Partizana iz Nove Gorice, Ajdovščine Črnega vrha ter Primorja iz Ajdovščine. Zmagal je zaslužen Partizan iz Nove Gorice, drugo mesto je zasedel Partizan iz Ajdovščine, tretje pa Primorje.

Barba Vane pravi...

Metrologi, ki iz dneva v dan že tisočletja »slogajo« vreme, včasih tudi uganejo, kakšno vreme bomo imeli naslednji dan, vedno pa znajo do podrobnosti povedati, kakšno vreme smo imeli. Pri sestavljanju metroloških poročil se navadno posvetujejo z invalidi in revmatičarji, da ne bi preveč zgrešili. Jaz jih kljub temu spoštujem, zato ker so tako trmasto vztrajni v svoji službi, privatno pa zelo prijazni in družabni.

Že v jeseni so mi zaupno povedali, da bo konec aprila lepo deževalo. Priporočili so mi, naj sadim mnogo paradiznika, ker bo letos cena visoka; zatem graha »verdoncina«, ki je tako dober na kozici, če se ga zabeli z maslom in nareže noter pol kile prekajenega čičkega pršuta, povrhu pa še doda nekaj jajc »na oko«, ali kakor rečejo v Kopru »al oči di buje«. Ubogal sem jih in se prav nič ne kesam. Že v ponedeljek je začelo rositi, v torek je pa tako lepo deževalo, da sem z Juco od veselja kar valcer zaplesal po kuhinji. Povem vam, da smo zvečer vsi vriskali v »oštariji«; še za pust ni bilo takega razpoloženja.

Mahnil sem jo v Koper, da poizvem, če se je v svetu kaj spremenilo. Zavil sem mimo triglavskega hotela in zapazil na velikanskem oknu restavracije lepak. Ustavil sem se in bral. Že dolgo se nisem tako od srca nasmejal. Poslušajte, kaj piše med drugim: »Slovenski Jadran vas vabi za 1. maj... Po morju na grad Socerb s panoramo Trsta in Tržaškega zaliva...« Podpisan je prireditveni odbor, ki sem ga iskal po vsem Kopru, da bi prijavi sebe in Juco na ta zanimiv in edinstven izlet z barko na Socerb, pa ga nisem našel. Povedali so mi, da je šel na vinsko razstavo v Ljubljano, toda tega ne verjamem. Hoteli so se me le iznebiti.

Hokej na kotalkah

Tesna zmaga švicarskega moštva iz Lausanne nad Železničarjem iz Novo Gorice

Pred dnevi je bila v Novi Gorici zanimiva športna prireditev — mednarodna tekma v hokeju na kotalkah med domačim Železničarjem in švicarsko ekipo Rink Hockey Club iz Lausanne. Za prireditev je vladalo med prebivalstvom ogromno zanimanje in se je zbralo na igrišču v Novi Gorici nad 1500 gledalcev. Igrišče je bilo slavnostno okrašeno z jugoslovanskimi in švicarskimi zastavami ter z društveno zastavo Železničarja. Sodniku Zbündenu (Švica) sta se moštvi predstavili v naslednjih postavah:

Lausanne: vratar Pilet (rezerva državne reprezentance), branilec Zürcher (80-kratni državni reprezentant), napadalci Garzoni, Schuber (član državne reprezentance v letih 1951—52) in Challon (trener Lausanne in bivši državni reprezentant Francije).

Železničar: vratar Lasič, obramba Zimic, napadalci Bezeljak, Jug in Pertot.

V prvih minutah igre se domači niso znašli in so igrali precej nerovno. Švicarji so to izrabili in dosegli v 3., 4., 5. in 6. minuti štiri gole. Šele nato so domačini uredili svoje vrste in zmanjšali razliko na 3:4. To je bil hkrati tudi rezultat prvega polčasa.

V drugem delu igre se je položaj na igrišču precej spremenil. Domačini so bili enakovredni nasprotnik. Dosegli so dva gola, gostje pa tri. V tretjem delu se je razvila ostra borba za zmago. Švicarji so z bliskovitimi napadi dosegli še tri gole, nato pa so domačini povsem zagospodarili na igrišču in dosegli štiri gole. Izenačenje je viselo v zraku, vendar je sodnik na žalost odžvižgal konec tekme. Končni rezultat tega zanimivega srečanja je bil torej 10:9 v korist gostov.

Za uspeh prireditve imajo precej zaslug požrtvovalni organizatorji in enota JLA, ki je priskočila na pomoč, da so lahko vse pravočasno uredili. A. P.

PETEK, 30. IV.: 11.00 Uvertura iz francoskih oper; 14.00. Kulturni razgledi; 14.15 Glasba po željah; 17.00 V ritmu španske glasbe; 17.22 Zborovske pesmi jugoslovanskih skladateljev (posnetki z II. festivala jugoslovanske glasbe) 18.15 Igor Stravinski: Svatba, ruske baletne scene, orkester dirigira avtor; 21.00 Slušna igra: Joško Lukeš: »Bori v viharju«; 22.00 Stanoje Rajčič: III. koncert za klavir in orkester izvaja beograjska filharmonija, dirigira Živojin Zdravković (posnetek z II. festivala jugoslovanske glasbe v Beogradu) 22.30 Lahkih nog naokrog.

SOBOTA, 1. V.: 8.15 Prvomajska glasba; 9.00 1. maj, delavski praznik; 13.45 Pozdravi delovnih kolektivov; 15.00 Novo kulturno življenje; 16.00 Igra godba na pihala Ljudske milice iz Ljubljane p. v. Rudolfa Stariča; 17.30 Dalmatinske in zagorske narodne pesmi; 18.15 Zabavni orkestri igrajo za židano voljo; 21.00 Izbrano cvetje z domače grede; 22.00 '»š Kozak: Spomin na 1. maj 1945. leta v Trstu.

NEDELJA, 2. V.: 8.30 Za naše kmetovalce; 9.15 Mladinski tednik; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Z mikrofonom po Primorski; 16.00 Obiskali smo pevsko zbor na Primorskem; 17.00 To je Jugoslavija — narodne pesmi in plesi; 18.30 30' veselih ritmov za nedeljski večer.

PONEDELJEK, 3. V.: 11.00 Richard Wagner: Uvertura k operi »Parsifal« Benjamin Britten: Intermezzo iz opere »Peter Grimes«; 11.30 Našim ženam; 14.30 Obzornik; 14.40 Poje narodni trio Radia Ljubljane; 17.35 Od Drave do Vardarja — spored narodnih pesmi; 18.15 Glasbeni mozaik.

TOREK, 4. V.: 14.30 Kulturno življenje na Primorskem; 14.40 Veselo v narodnem ritmu. 17.40 Jugoslovansko kolo; 18.45 Robert Schumann: Pesnikova ljubezen; 18.40 Frank Sinatra poje plesne pesmi; SREDA, 5. V.: 11.00 Šolska ura: Kako je nastala opera; 14.30 Od Triglava do Jadrana; 14.40 Skladbe Rista Savina, Josipa Ipavca, Kreka, V. Mirka, Premrla, Pavčiča in Adamiča; 17.30 S pesmijo in plesom med našimi narodi; 18.15 Za vsakogar nekaj; 21.00 S knjižne police: Bromfield: Noč v Bombaju; 21.30 Johannes Brahms: Klavirski trio v C molu

op 101 izvaja tržaški trio; 21.53 operetne melodije; 22.30 Domači in tuji ansambli vabijo na ples.

ČETRTEK, 6. V.: 14.30 Vprašanja, ki vas zanimajo; 14.40 Ponardele pojo fantje na vasi; 17.35 Bosanske sevdalinke; 18.30 Glasbena kronika.

DO 10. MAJA JE ČAS

ko se lahko vpišete v članstvo Prešernove družbe in si s tem zagotovite v novembu letos prejem 5 bogatih knjig. Vsak član bo prejel za nizko članarino 240 din (in 20 din za poštino) bogato opremljeni KOLENDAR, Franceta Bevka »TUJA KRI«, prevodno delo, mladinsko povest Iva Zormana »SVOBODNI GOZDOVI« in geografski priročnik Vl. Kokoleta »DEZELE SVETA«.

Člane vpišujejo poverjeniki Prešernove družbe, vse knjigarne ter uprava Prešernove družbe, Ljubljana, Ulica Toneta Tomšiča 9. ČLANARINO LAHKO PLACATE TUDI V OBROKIH. Zato ne odlašajte z vpisom, da ne ostanete v jeseni brez knjig Prešernove družbe, ker bomo kasnejše vpise le težko upoštevali. »Prešernova družba«

Realitetna agencija KOPEK

prevzema v komisiji prodajo vse vrste premičnin in nepremičnin. Ima na razpolago za prodajo nekaj privatnih hiš v Kopru in Piranu ter več obdelovalnih zemljišč v bližini Kopra, v Izoli in v Pradah.

ISTOČASNO NUDIMO:

fotoaparate, radio aparate, kuhalnice, razne komade pohištva, pisalne in računske stroje, stroje za mešanje testa, razno konfekcijo in drobni inventar za gostinska podjetja.

Mednarodnega jezika

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamke za poštino, vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije. Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 7/I.

Križanka

VODORAVNO: 1) boginja starih Slovanov, 4) zamašek, 7) otok v Jadranskem morju, 9) kratica za doktor, 10) osebni zaimsek, 12) sidro, 14) grški bog ljubezni (brez zadnje črke), 16) pesnik, ki se je zavzemal za ilirizem, 17) imetje, 19) gora na Primorskem, 20) pod (2. sklon mn.), 22) soglasnik in samoglasnik, 23) egiptovski bog, 25) športna panoga, 27) nedoločni zaimsek (pridevnik), 29) podlaga za sekanje drv (2. sklon un.), 31) ribja jajčeca, 33) del voza, 34) okrajšano žensko ime, 36) kratica za delavski list, 37) glavni števnik.

NAVPIČNO: 1) in6) vzkliek za naš delavski praznik, 2) kratica za veslaški klub, 3) park brez glave, 5) moško ime, 8) okrajšava za kovanje, 11) sod (tujka), 13) trčenje, 15) konica, 18) slab človek, 21) zdravilo, 24) afriški vojaki (4. skl.), 26) kratica za krajevni ljudski odbor, 28) kratica za organizacijo, 30) star izraz za nekrščanskega človeka, 32) krajša oblika moškega imena, 35) pripadnik izumrlega slovanskega naroda.

1	2	3	4	5	6
		7	8		9
10	11		12		13
14		15		16	
			18		19
		20		21	22
23	24		25		26
27		28	9		30
			32		33
34				35	
37			38		
39				40	

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stolja — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštini predal 2.